

Pinja Tossavainen

TOKKAKUNTIEN YHTEISTYÖ ORANIEMEN PALISKUNNASSA

TOKKAKUNTIEN YHTEISTYÖ ORANIEMEN PALISKUNNASSA

Pinja Tossavainen
Opinnäytetyö
Syksy 2024
Maaseudun kehittäminen, Agrologi
YAMK
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Maaseudun kehittämisen tutkinto-ohjelma, Agrologi YAMK

Tekijä: Pinja Tossavainen

Opinnäytetyön nimi: Tokkakuntien yhteistyö Oraniemen paliskunnassa

Työn ohjaaja: Jarmo Kastikainen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2024

Sivumäärä: 48 + 3 liitettä

Poronhoito on kokenut viime vuosikymmeninä merkittäviä muutoksia, jotka liittyvät muun muassa koneellistumisen lisääntymiseen ja poronhoitajien määrän vähenemiseen. Nämä tekijät ovat tuoneet haasteita perinteiselle poronhoidolle muiden haasteiden ohella. On tärkeää löytää tasapaino perinteisten menetelmien ja modernin tekniikan välillä, jotta poronhoidon perinteet voivat säilyä tulevaisuudessa.

Opinnäytetyössä tutkittiin tokkakuntien yhteistyön kehittämistä Oraniemen paliskunnassa. Siinä osoitettiin tokkakuntien yhdistämisen hyödyt ja yhteistyön kehittämisen tärkeys, jotta porotalouden jatkuvuus pystytään turvaamaan.

Tutkimustuloksena oli, että yhteisöllisyys korostuu voimakkaasti poronhoidossa ja että työskentelyä poronhoitotehtävissä voitaisiin kehittää monin tavoin. Tokkakuntien välistä yhteistyötä voitaisiin lisätä niin, että se satunnaisuuden sijaan vakiintuisi käytäntöön. Tokkakuntien yhdistämistä koskevaa keskustelua tulisi käydä poronhoitajien tahtotilan selvittämiseksi ja käytännön toteutustapojen kartoittamiseksi. Tokkakuntien yhdistämisellä näyttäisi olevan enemmän myönteisiä puolia kuin negatiivisia puolia.

Yhteistyön kehittäminen kannattaa aloittaa hakemalla yhteinen tahtotila keskustelemalla tokkakuntien poronhoitajien kesken. Myös työpajatoimintaa voitaisiin hyödyntää poronhoitajien aktivoimisessa yhteistyön kehittämiseen sekä osaamisen jakamiseen. Mikäli tokkakuntia päätettäisiin yhdistää, tulisi siihen liittyviä kokemuksia kartoittaa esimerkiksi viiden vuoden kuluttua vaikutusten arvioimiseksi sekä tokkakuntien yhdistymistä edeltävän tilanteen ja yhdistymisen jälkeisen tilanteen vertailemiseksi. Jatkuva arviointi on tärkeää, jotta toimintaa voitaisiin kehittää koko ajan paremmaksi.

Asiasanat: Poronhoito, Paliskunta, Tokkakunta, Yhteisöllisyys, Yhteistyö, Kehittäminen

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Rural Development, Master of Natural Resources

Author: Pinja Tossavainen

Title of thesis: Collaboration of the reindeer herder community in Oraniemi cooperative

Supervisor: Jarmo Kastikainen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2024

Number of pages: 48 + appendices

Reindeer herding has experienced significant changes in recent decades, including increased mechanization and a decline in the number of herders. These factors, among others, have posed challenges to traditional reindeer husbandry. It is essential to find a balance between traditional methods and modern technology to ensure that the traditions of reindeer herding can be preserved in the future.

The purpose of this thesis was to explore ways to develop cooperation among reindeer herding groups in the Oraniemi reindeer herding district. The goal was to demonstrate the benefits of merging herding groups and the importance of developing collaboration in order to secure the continuity of reindeer husbandry in the future.

The research findings indicated that community spirit is strongly emphasized in reindeer husbandry, and there are various ways to improve work in reindeer herding tasks. Collaboration between herding groups could be increased to become a regular practice rather than remaining sporadic. Discussions regarding the merging of herding groups should be conducted to ascertain the will of the herders and to identify practical methods for implementation. Merging herding groups appears to have more positive than negative aspects.

To foster collaboration, it would be beneficial to engage in discussions. Workshop activities could also be utilized to activate herders in developing collaboration and sharing expertise. If herding groups decide to merge, it would be prudent to assess experiences related to the merger, for example, five years later, to evaluate the impacts and to compare the situation before and after the merger. Continuous evaluation for the development of activities is crucial.

Keywords: Reindeer herding, Reindeer herding cooperative, Communal, Collaboration, Development

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	ORANIEMEN PALISKUNTA	8
	2.1 Paliskunnan hallinto	10
	2.2 Tokkakunta	13
	2.3 Lakisääteiset poronhoitotehtävät	13
	2.4 Porotalouden haasteet ja kehittäminen	15
3	YHTEISTYÖN MALLEJA	17
	3.1 Public-Private Partnership (PPP).....	17
	3.2 Alueellinen yhteistyömalli.....	20
	3.3 Strateginen kumppanuusmalli	21
	3.4 Yhteisöllisyys	22
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	26
5	KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN	27
	5.1 Hakuprosessi	27
	5.2 Laadun arviointi	29
	5.3 Aineiston sisällönanalyysi	31
6	TULOKSET	33
	6.1 Yhteisöllisyys	34
	6.1.1 Yhteistyö.....	34
	6.1.2 Osaamisen jakaminen.....	35
	6.1.3 Yhteinen näkemys.....	35
	6.2 Kehittäminen	36
	6.2.1 Kehittämiskeinot	36
	6.2.2 Oma-aloitteisuus	37
	6.3 Tokkakuntien yhdistäminen	37
	6.4 Tokkakuntien yhteistyön malli.....	39
7	POHDINTA.....	43
	7.1 Tulosten tarkastelu	44
	7.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	45
	7.3 Eettisyyden arviointi.....	47
	7.4 Johtopäätökset	47

7.5	Jatkokehitys	48
LÄHTEET	49
LIITTEET	54

1 JOHDANTO

Kuten moni muukin elinkeino ja toimiala, myös poronhoito on kohdannut monenlaisia muutoksia ja haasteita viime vuosina. Laajemmassa kuvassa esimerkiksi ilmastonmuutos on tuonut huolta poronhoitoyhteisöille, jotka pohtivat tahoillaan laidunten kestävyttä ilmaston muuttumisen aiheuttamien vaikutusten seurauksena. Huolta aiheuttaa myös tämänhetkinen geopoliittinen tilanne, joka on tuonut poronhoitoyhteisöt aivan uudenlaiseen tilanteeseen esimerkiksi poronhoidon jatkuvuuden edellytysten osalta. Jo pidempään tunnetut huolenaiheet liittyvät muuhun maankäyttöön laidunten kestävyuden näkökulmasta, sekä petojen lisääntymiseen ja kustannusten nousuun. (Anttonen ym. 2023, 17–18.)

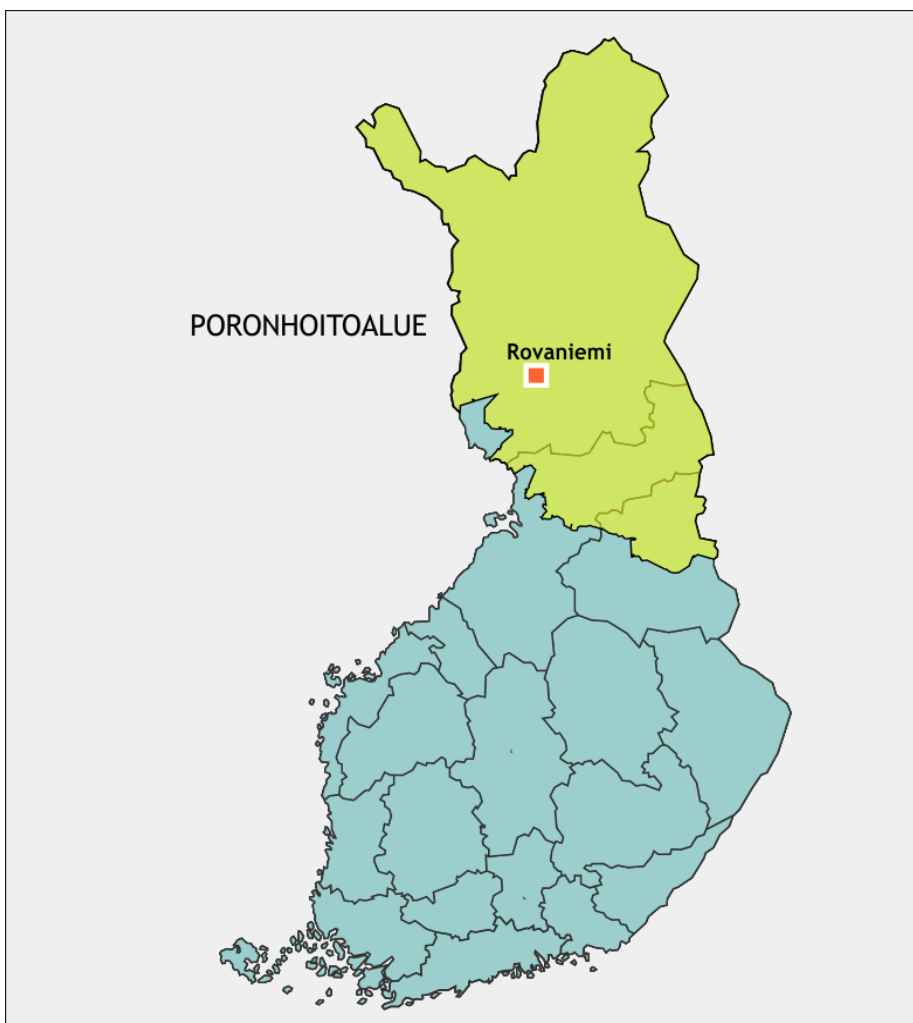
Poronhoitajien ikääntymiseen ja nuorten poronhoitajien poronhoitotyöhön sitoutumisen epävarmuuteen liittyvä resurssipula on myös tuttu ilmiö eri puolilla poronhoitoaluetta. Ikääntyneet poronhoitajat eivät välttämättä enää ole fyysiseltä kunnoltaan yhtä tehokkaita kuin nuorempana ollessaan. Nuorilla poronhoitajilla puolestaan voi ilmetä poronhoidon elinkeinon kannattavuuteen liittyvää epävarmuutta, mikä voi osaltaan johtaa poronhoitotyöhön kohdistuvan kiinnostuksen väheneemiseen. (Åhman ym. 2024, 58.)

Myös digitalisaatio on alati laajenevana ilmiönä ulottunut jo poronhoitoonkin tuoden omat haasteensa erityisesti vanhemmille poronhoitajille, jotka voivat kokea jopa muutosvastarintaa omassa suhtautumisessaan erilaisiin digitaalisiin välineisiin ja työkaluihin. Nuoremmille poronhoitajille digitalisaation tuomat haasteet voivat olla helpompia kohdata, sillä heillä on pääsääntöisesti siitä jo kokemusta opiskeluajoiltaan. (Oinas 2018, 31–36; Åhman ym. 2024, 58.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia keinoja tokkakuntien yhteistyön kehittämiseen ja tarkastella tokkakuntien yhdistämisen hyötyjä Oraniemen paliskunnassa. Menetelmänä tutkimuksessa käytetään integratiivista kirjallisuuskatsausta. Tavoitteena on muodostaa tokkakuntien yhteistyön malli käytännön poronhoitotöiden tueksi.

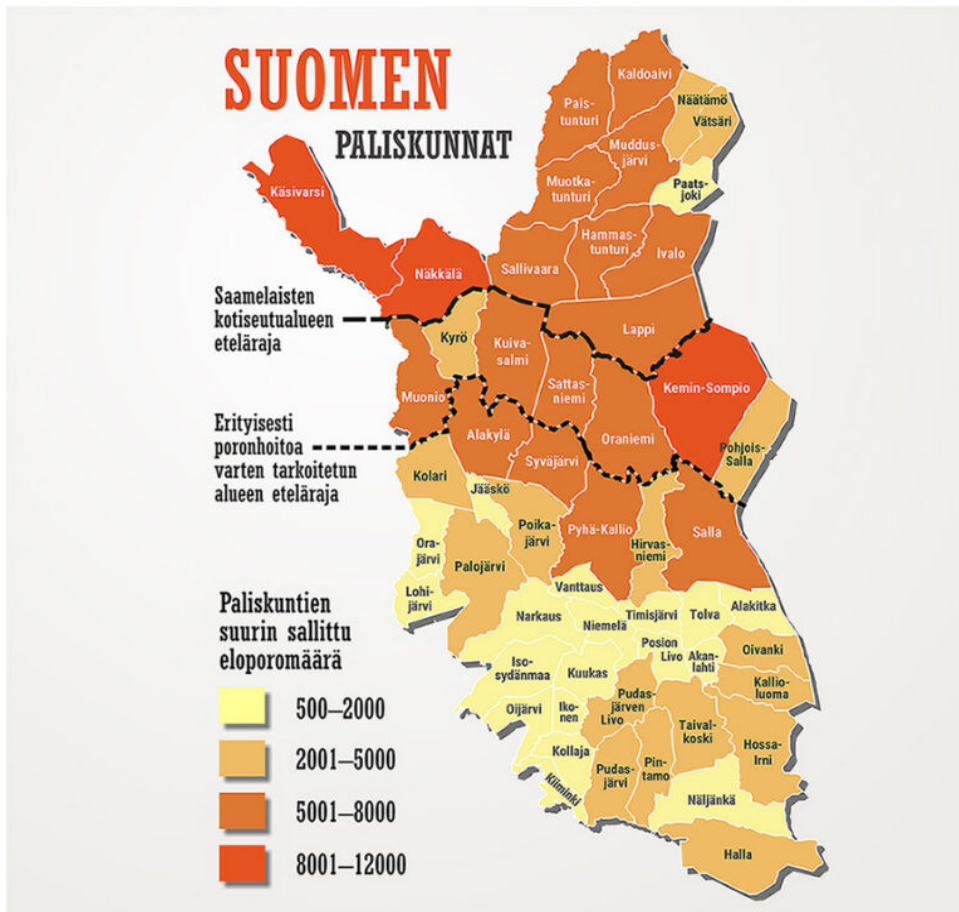
2 ORANIEMEN PALISKUNTA

Poronhoito on alun perin ollut vain saamelaisten harjoittama elinkeino. Poronhoito on aikojen kuluessa muuttunut nykyiseen muotoon, ja Suomen senaatti määräsi perustettavaksi paliskunnat poronhoitoalueelle (Nieminen 2014, 50–57). Maa- ja metsätalousministeriön alle kuuluvaa porotaloutta valvoo Lapin aluehallintovirasto, ja poronlihatuotteiden valmistusta ja vähittäiskauppaa valvoo kunnallinen terveystarkastaja (Aluehallintovirasto 2024a; Paliskuntain yhdistys 2024a). Lapin elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (Maa- ja metsätalousministeriö 2024) vastaa Paliskuntain yhdistyksen tulohjauksesta, ja Paliskuntain yhdistys puolestaan toimii porotalouden ohjaus-, neuvonta- ja asiantuntijaorganisaationa (Paliskuntain yhdistys 2024a). Kuviossa 1 on esitelty poronhoitoalue, joka koostuu 54 paliskunnasta.

KUVIO 1. Poronhoitoalue (Paliskuntain yhdistys 2024b)

Paliskunnat ovat kooltaan ja poromääriltään erikokoisia poronhoitoalueella sijaitsevia poronhoitoyksiköitä. Poronhoitoalueeseen kuuluu koko Lapin läänin alue lukuun ottamatta Kemini, Tornion ja Kemimaan aluetta, sekä suurin osa Oulun läänistä. Jokainen paliskunta muodostuu paliskunnan osakkaista, jotka vastaavat poronhoidosta alueellaan. Kuviossa 2 esitellään paliskunnat, joita on 54. (Paliskuntain yhdistys 2024b.) Oraniemen paliskunta sijaitsee poronhoitoalueen keskialueella.

KUVIO 2. Paliskunnat (Paliskuntain yhdistys 2024b)

Oraniemen paliskunta kuuluu Sodankylän merkkipiiriin. Paliskunta sijoittuu kolmen kunnan alueelle jakautuen prosentuaalisesti Sodankylän (60 %), Pelkosenniemen (15 %) sekä Savukosken (25 %) kuntien alueelle. Suurin sallittu eloporomäärä on 6 000 ja poronmistajia on 123 kappaletta. Porisäntänä toimii tällä hetkellä Martti Siivola. Naapuripaliskuntia ovat Lapin, Kemin-Sompion, Sallan, Hirvasniemen, Pyhä-Kallion, Syväjärven sekä Sattasniemen paliskunnat. (Paliskuntain yhdistys 2024c.)

Paliskunnan maapinta-alasta 69,4 % on valtionmaata ja 30,6 % on muiden maanomistajien omistuksessa. Paliskunnan alueella sijaitsee Sodankylässä oleva Boliden Mining Oy:n Kevitsan monimetallikaivos sekä Natura-alueita, joilla porot tyypillisesti laiduntavat. Alueella on myös aktiivista malminetsintää, turvetuotantoalue, sekä suunnitelmia tuulivoimahankkeille. (Paliskuntain yhdistys 2024c.)

Paliskunnan suurin ja merkittävin erotuspaikka on Savukosken kunnan Tanhuan kylän alueella sijaitseva Kyläselkä. Muita erotuspaikkoja ovat Sodankylän kunnan alueella sijaitsevat Routusvaara, Nallukka, Matero, Niemiselkä, Kommatti ja Tulinenjärvi. Sodankylän kunnan kirkonkylä on alueen merkittävin asutuskeskus, ja sen keskellä kulkevan Kitinen-nimisen joen itäpuoli on Oraniemen paliskunnan aluetta. (Paliskuntain yhdistys 2024c.)

2.1 Paliskunnan hallinto

Paliskunnan ylin päättävä elin on **paliskunnan yleinen kokous**, joka koostuu paliskunnan poronomistajista. Varsinaisia kokouksia pidetään kaksi vuodessa: syyskokous syys- tai lokakuussa ja kevätkokous huhti- tai toukokuussa. Syyskokous on niin sanotusti tilikokous ja kevätkokous taas suunnittelukokous. Poronhoitoasetuksen (883/1990) 3 §:n mukaan:

Paliskunnan varsinaisessa syyskokouksessa päätetään:

- 1) edellisen tilikauden tilinpäätöksen vahvistamisesta;
- 2) vuosikertomuksen hyväksymisestä;
- 3) vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille edelliseltä tilikaudelta;
- 4) poroisännän, varaisännän ja muiden hallituksen jäsenten palkkioista;
- 5) poroisännän, varaisännän ja muiden hallituksen jäsenten valitsemisesta toimikauden päättyessä kolmeksi seuraavaksi poronhoitovuodeksi;
- 6) tilintarkastajien ja varatilintarkastajien palkkioista ja valitsemisesta seuraavalle poronhoitovuodelle; sekä
- 7) työnjohtajien ja poroerotusten lukumiesten palkkioista ja valitsemisesta seuraavalle poronhoitovuodelle.

Poronhoitoasetuksen (883/1990) 4 §:n mukaan:

Paliskunnan varsinaisessa kevätkokouksessa päätetään:

- 1) toimintasuunnitelman sekä tulo- ja menoarvion vahvistamisesta seuraavalle toimikaudelle;
- 2) paliskunnan varojen hoitamisessa noudatettavasta menettelystä;
- 3) laidunmaiden käyttösuunnitelmasta;
- 4) poroluettelon vahvistamisesta;
- 5) vuosimaksun suuruudesta ja suorittamistavasta;
- 6) korotetun vuosimaksun suuruudesta ja suorittamistavasta; sekä
- 7) merkitsemismaksusta.

Poronhoitolain (848/1990) 15 §:n mukaan paliskunnan kokouksessa saa osakas äänestää yhtä monella äänellä kuin hänellä on lukuporoja. Kukaan ei kuitenkaan saa äänestää äänimäärällä, joka vastaa yli viittä prosenttia paliskunnan osakkaiden lukuporojen määrästä. Osakkaalla on oikeus käyttää äänioikeuttaan myös asiamiehen välityksellä.

Paliskunnan hallitukseen kuuluu poronhoitolain 17 §:n mukaisesti poroisäntä, varaporoisäntä sekä neljä hallituksen jäsentä. Hallitus valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan yleisessä syyskokouksessa. Hallitus kokoontuu pääasiallisesti puheenjohtajan esityksestä. Hallituksen kokouksissa äänestäminen eroaa yleisen kokouksen äänestämisestä siten, että kullakin jäsenellä on vain yksi ääni käytössään.

Poronhoitoasetuksen (883/1990) 8 §:n mukaan:

Paliskunnan hallituksen tehtävänä on:

- 1) johtaa paliskunnan toimintaa;
- 2) kutsua paliskunnan kokous koolle;
- 3) huolehtia paliskunnan kokouksen päätösten valmistelusta ja täytäntöönpanosta;
- 4) päättää poronhoitolain 12 §:n 1 momentissa tarkoitetuista vuosimaksuna tehtävistä poronhoitotoista;
- 5) päättää vahinkojen ehkäisemiseksi tarpeellisten aitojen, muiden laitteiden tai rakennelmien tekemisestä;
- 6) huolehtia, että paliskunnan alueella on tavoitettavissa henkilöitä, joille voidaan ilmoittaa viljelyksille luvattomasti päässeistä tai vahinkoa aiheuttavista poroista;
- 7) esittää poromerkin hyväksymistä;
- 8) päättää poronhoitolain 10 §:n 1 momentissa tarkoitetun kiellon antamisesta ja sanotun pykälän 2 momentissa tarkoitetun luvan myöntämisestä;
- 9) päättää poronhoitolain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetusta pääsymaksun suuruudesta ja suorittamisajasta;
- 10) päättää porokarjan saantoluvasta ja etuosto-oikeuden käyttämisestä;
- 11) määrätä poronhoitolain 41 §:n 1 momentissa tarkoitetusta laidunalueesta;
- 12) myöntää lupa porojen kokoamiseen, merkitsemiseen ja muihin poronhoitotöihin paliskunnan kokouksen ohjeiden mukaisesti; sekä
- 13) käsitellä poroisännän päätöksiä koskevat valitukset.

Poroisäntä huolehtii paliskunnan käytännön tehtävistä ja johtaa paliskunnan toimia ja valvoo paliskunnan toimihenkilöiden toimintaa. Poroisäntä on paliskunnan edustaja, ja toimikausi on kolme vuotta. Poroisännän yksi tärkeimmistä tehtävistä on valvoa järjestystä ja lakien noudattamista poronhoitotöissä, esimerkiksi petovahingosta ilmoittaessa ilmoituksen totuudenmukaisuudesta ja laillisuudesta. (Laki24 2024.) Poroisännän tehtävistä säädetään tarkemmin poronhoitoasetuksen 883/1990) 9 §:ssä seuraavasti:

Poroisännän tehtävänä on:

- 1) huolehtia paliskunnan käytännön tehtävien suorittamisesta;
- 2) panna täytäntöön paliskunnan hallituksen päätökset;
- 3) palkata paliskunnan kokouksen ja hallituksen ottamien työntekijöiden ja vuosimaksua poronhoitotöinä suorittavien lisäksi tarpeelliset työntekijät;
- 4) edustaa paliskuntaa;
- 5) valvoa paliskunnan toimihenkilöiden toimintaa;
- 6) valvoa järjestystä ja poronhoitolain noudattamista poronhoitotöissä;
- 7) päättää poronhoitolain 22 §:n 4 momentissa tarkoitetusta porojen vähentämisestä;
- 8) suorittaa poronhoitolain 24 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu porojen myynti tai merkitseminen;
- 9) ottaa vastaan poromerkin peruuttamista koskeva ilmoitus ja toimittaa se Paliskuntain yhdistykselle;
- 10) ilmoittaa poroerotuksista;
- 11) huolehtia toisen paliskunnan poroerotuksessa hänen paliskuntaansa kuuluviksi todetuista poroista ja niiden kuljettamisesta;
- 12) suorittaa poronhoitolain 29 §:n 3 momentissa tarkoitettu porojen myynti ja ilmoitus Paliskuntain yhdistykselle;
- 13) ottaa vastaan porokarjan luovuttamista koskeva ilmoitus sekä ryhtyä toimenpiteisiin sen käsittelemiseksi paliskunnan hallituksessa;
- 14) maksuunpanna paliskunnalle poronhoitolain nojalla suoritettavat maksut sekä ryhtyä lain 49 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin maksujen perimiseksi;
- 15) laatia paliskunnan kokoukselle ehdotus poroluetteloksi ja toimittaa vahvistetusta luettelosta jäljennös Paliskuntain yhdistykselle sekä tieto luetteloiduista, muihin paliskuntiin kuuluvista poroista näille paliskunnille;
- 16) laatia ehdotus paliskunnan vuosikertomukseksi ja toimittaa paliskunnan hyväksymä vuosikertomus Paliskuntain yhdistykselle; sekä
- 17) suorittaa ne muut paliskunnalle kuuluvat tehtävät, joita ei ole säädetty paliskunnan kokoukselle tai hallitukselle kuuluviksi.

Paliskunnan työnjohtajan rooli on toimia työntekijöiden eli poronhoitajien esimiehenä. Työnjohtajat valitaan yleisessä syyskokouksessa pääasiallisesti tokkakunnittain. Tokkakuntien työnjohtajat ovat ne, jotka päättävät milloin lähdetään yhteisiin poronhoitotöihin, esimerkiksi kokoamaan poroja vasanmerkityksiin ja erotuksia varten sekä valmistelemaan poroaitoja alkavaa työsesonkia varten. Työnjohtajan vastuulla on myös huolehtia työturvallisuudesta. Työnjohtaja on operatiivinen johtaja, joka jakaa työtehtävät ja huolehtii töiden etenemisestä aikataulun mukaisesti. Erotuksissa taas työnjohtaja kertoo erotusväelle erotuksen etenemisen, minne eloporot ja teurasporot vedetään, milloin teurasporot saapuu, onko paikalla kanttiini jne. (Melamies & Takkula 2019, 6–7.)

2.2 Tokkakunta

Tokkakunta on perheen, sukulaisten tai muiden paliskunnan osakkaiden muodostama työporukka, joka hoitaa yhdessä poronsa joko talven yli tai ympäri vuoden, yleensä tietyllä alueella, esimerkiksi kylän alueella (Paliskuntain yhdistys 2014, 43).

Tokkakunta ei ole hallinnollinen yksikkö, mutta jokaisella tokkakunnalla on oma työnjohtaja, joka valitaan paliskunnan yleisessä kokouksessa osakkaiden keskuudesta äänestämällä. Tutkimuspaliskunnan eli Oraniemen paliskunnan osalta tokkakunta määräytyy poronhoitajien luontaisten asuinpaikkojen, kylien, mukaan. Oraniemen paliskunta on jaettu kuuteen tokkakuntaan: Tanhua, Alaperä, Orajärvi, Sodankylä, Keskikaira sekä Koitelainen. Mainituista tokkakunnista Tanhua kuuluu Savukosken kuntaan. Orajärvi, Sodankylä, Koitelainen ja Keskikaira kuuluvat Sodankylän kuntaan. Alaperä puolestaan kuuluu Pelkosenniemen kuntaan. (Paliskuntain yhdistys 2024c.)

Poronhoitajat hoitavat yhdessä porojen kokoamisen ja käsittelyn erotuksiin sekä vasanmerkityksiin, mutta jokainen poronhoitaja ruokkii talvisin porot omiin paikkoihinsa tokkakunnan alueella. Oraniemen paliskunnan tokkakunnat koostuvat keskimäärin noin viidestä pääasiallisesta poronhoitajasta, jotka ovat ympäri vuoden poronhoitotöissä. Lisäksi tokkakuntaan kuuluu poronhoitajien perheenjäsenet, jotka osallistuvat poronhoitotöihin useimmiten satunnaisesti. Joidenkin poronhoitajien perheenjäsenet osallistuvat poronhoitotöihin täysimääräisesti, ja usein tällaisissa perheissä lapset ovat mukana poronhoitotöissä jo pienestä pitäen. (Paliskuntain yhdistys 2024c.)

2.3 Lakisääteiset poronhoitotehtävät

Lainsäädäntö, erityisesti poronhoitolaki, asettaa tietyt poronhoitotehtävät pakollisiksi. Niihin ei lainsäädännön puitteissa liity paliskuntien sisäistä harkintavaltaa, jonka seurauksena paliskunnat voisivat jättää tietyt käytännön poronhoitotehtäviä tekemättä esimerkiksi resurssipulan takia. Tässä luvussa keskitytään tarkastelemaan erityisesti käytännön poronhoitotöihin liittyviä velvoitteita.

Poronhoitolain 7 §:n mukaan paliskunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että paliskunnan osakkaiden porot hoidetaan paliskunnan alueella ja että paliskunnan osakkaiden harjoittamaan poronhoitoon kuuluvat työt tulevat tehdyiksi, sekä estää paliskunnan osakkaiden poroja tekemästä vahinkoa ja menemästä toisten paliskuntien alueelle samoin kuin suorittaa muutkin sille tässä laissa tai sen

nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä annetut tehtävät. Vastaavalla tavalla paliskunnan on huolehdittava mainituista tehtävistä myös sellaisten porojen osalta, jotka ovat paliskunnan alueella, mutta kuuluvat muiden paliskuntien osakkaiden omistukseen. Näillä paliskunnilla on kuitenkin oikeus, sovittuaan asiasta paliskunnan poroisännän kanssa, noutaa luetut poronsa pois poronhoitovuoden loppuun mennessä. Lisäksi paliskunnille on asetettu muita hallinnollisia tehtäviä, kuten esimerkiksi paliskunnan perustaminen. Paliskunnan osakkaalla tarkoitetaan tässä yhteydessä paliskunnassa poromerkin omistavaa poronomistajaa.

Poronhoitolain 4 luvussa säädetään porojen merkitsemisestä siten, että vaadinta seuraava vasa ja vuotta vanhempi merkitön poro on merkittävä vaatimen omistajan poromerkillä. Muut merkittömät porot on poroisännän myytävä paliskunnan lukuun tai merkittävä paliskunnan poromerkillä. Käytännössä poronvasat saavat korvamerkinsä useimmiten kesäkuun aikana suoritettavassa vasojen merkinnässä, josta tokkakunnat huolehtivat omilla alueillaan. Vasojen merkintää kutsutaan puhekielessä myös nimellä vasanleikko. Poronvasoja voidaan korvamerkitä myös syksyisin ja talvisin järjestettävissä poroerotuksissa, joissa elämään jätettävät porot eli eloporot erotellaan teurastettavaksi vietävistä poroista eli teurasporoista. Merkitseminen edellyttää luonnollisesti sitä, että vasa yhä seuraa emäänsä. Jotkut poronomistajat hoitavat vaatimiaan keväisin niin pitkään, että niiden vasonta-aika koittaa. Tällöin vastasyntyneet poronvasat voidaan leikata emänsä merkkiin ennen kuin vaatimet vasoineen päästetään pois aitauksista.

Poronhoitolain 28.1 §:n mukaan paliskunnan on vuosittain pidettävä tarpeellinen määrä poroerotuksia, joissa teurastettavaksi tarkoitetut porot (teurasporot) erotetaan eloporoista. Erotuksissa selvitetään lisäksi teurastettavien porojen ja eloporojen lukumäärät ja varustetaan erotuksessa mukana olleet eloporot tätä osoittavalla merkillä (lukumerkki). Käytännössä poroerotuksen pitämisestä huolehtii tokkakunta omalla alueellaan järjestämällä erotuksia syksyisin ja talvisin. Porojen koamistyötä ja kuljettamista erotusten pitämiseksi kutsutaan myös ettotyöksi.

Mikäli porot aiheuttavat poronhoitolain 31 §:n mukaisesti vahinkoa viljelyksille, metsänuudistusalojen taimikoille taikka muutoin, on paliskunnan toimitettava porot pois välittömästi vahinkoa koskevan ilmoituksen saatuaan. Jos paliskunta laiminlyö tämän toimenpiteen, on maanomistajalla taikka vahinkoa muutoin kärsineellä oikeus toimittaa porot pois paliskunnan kustannuksella. Käytännössä tokkakunnan jäsenet toimittavat porot pois vahingon kohteeksi joutuneelta alueelta.

Poronhoitolain 32 §:n mukaan paliskunta on velvollinen rakentamaan aidan, muun laitteen tai rakennelman (aitaaminen) viljelysten ja muualla kuin saamelaisten kotiseutualueella myös puutarhojen, vakinaisten asuntojen pihojen ja muiden erityiseen käyttöön otettujen alueiden suojaamiseksi poroilta. Aitaamisvelvollisuuden edellytyksenä on, että aitaaminen on tarpeen vahinkojen estämiseksi ja että rakentamiskustannukset ovat kohtuulliset aitaamisesta todennäköisesti saatavaan hyötyyn verrattuna.

Poronhoitolain 52.2 §:n mukaan, jos paliskunta tahallaan laiminlyö noudattaa sen toimintaa koskevia säännöksiä tai määräyksiä, tulee Lapin aluehallintoviraston sakon uhalla tai uhalla, että tekemättä jätetty työ suoritetaan paliskunnan kustannuksella, määrätä oikaistavaksi se, mitä oikeudettomasti on tehty tai laiminlyöty. Aluehallintovirastolla ei kuitenkaan ole toimivaltaa esimerkiksi määrätä tekemään tietynsisältöisiä päätöksiä tai toimenpiteitä, taikka määrätä rangaistuksia. (Aluehallintovirasto 2024b.)

Edellä kuvatut käytännön poronhoitotyöt on siten joka tapauksessa tehtävä, jotta ei tultais laiminlyöneeksi lainsäädännön vaatimuksia. Töiden toteuttamistapa sen sijaan voi vaihdella tilanteen ja harkinnan mukaan.

2.4 Porotalouden haasteet ja kehittäminen

Vanhastaan tuttuja haasteita poronhoidolle ovat maasuurpetojen eli ahman, ilveksen, karhun ja suden aiheuttama uhka (Paliskuntain yhdistys 2024d), teollinen maankäyttö luonnonvarojen hyödyntämiseksi (Paliskuntain yhdistys 2024e; Hast 2022, 157–160), lisäruokinnan tarve luonnonolosuhteiden vaikutuksesta (Paliskuntain yhdistys 2024f), ja haaskakuvausten vaikutukset kuvattavien eläinten tottuessa ihmisiin (Paliskuntain yhdistys 2024g; Åhman ym. 2024, 7-8, 20-26). Haasteita saattavat joskus aiheuttaa myös irrallaan kulkevat koirat, jotka raatelevat poroja kuoliaaksi tai lopettamiskuntoon. Myös porovarkauksia ja porojen salateurastuksia on tullut vuosien varrella ilmi eri puolilla Lappia. Maantie- ja junaliikenteen aiheuttamilta vahingoiltakaan ei ole vältytty. (Kortesalmi 2007, 425–431.)

Viime vuosina ilmenneitä uusia haasteita porotaloudelle ovat aiheuttaneet erityisesti ilmastokriisi, koronapandemia sekä Venäjän hyökkäyssota ja sitä seurannut hintojen nousu. Erityisesti polttoai-

neiden, rehujen ja lannoitteiden kustannukset kohosivat. Tämänhetkinen geopoliittinen maailmantilanne, COVID-pandemia sekä ilmastonmuutoksen nousu yleismaailmalliseen keskusteluun ovat aiheuttaneet elinkeinoille uudenlaista epävarmuutta ja horjuttaneet muutoinkin vakautta. (Maa- ja metsätalousministeriö 2023; Porotalouden tulevaisuustyöryhmä 2023, 2; Åhman ym. 2024, 27–29.)

Koska tässä opinnäytetyössä käsitellään erityisesti Oraniemen paliskunnan tokkakuntien yhteistyön kehittämistä, ei voida sivuuttaa henkilöllistä näkökulmaa eli poronomistajiin ja poronhoitajiin liittyviä haasteita, jotka ovat erityisesti tämän opinnäytetyön keskiössä ja siten kehittämisehdotusten kohteena. Yhteistyön kehittämisen näkökulmasta poronhoitotöihin liittyvänä keskeisenä haasteena on resurssipula eli nykyisten poronhoitajien ikääntyminen ja puute uusista nuorista poronhoitajista.

Resurssipula on omiaan vaarantamaan poronhoidon jatkuvuutta. Poronhoitajien ikääntyminen ja vähyys on toisaalta pakottanut myös vanhemmat poronhoitajat opettelemaan uusien digitaalisten välineiden hyödyntämistä (esim. seurantalaitte Ranniot, porojen GPS-seuranta tabletilta sovelluksen avulla) osin vastentahtoisesti. Poronhoitajien ikääntyminen ilman nuorten poronhoitajien saamista riittävästi mukaan poronhoitotyöhön voi johtaa siihen, että ikääntyneillä poronhoitajilla ei ole halukkuutta, motivaatiota tai mahdollisuutta perehtyä uudempiin työkäytäntöihin kuten esimerkiksi digitaalisten välineiden käyttöön. Muun muassa digitalisaation kasvusta johtuvasta syystä erityisesti nuorempien poronhoitajien mukaan saaminen tämän päivän poronhoitotyöhön olisi ensiarvoisen tärkeää, jotta poronhoidon jatkuvuus voitaisiin turvata. (Åhman ym. 2024, 58.)

Pakkasen ja Valkosen mukaan pienentyneet poronhoitajaresurssit suurentavat työkuormia jäljellä oleville poronhoitajille sekä aiheuttavat työnjaon epätasaisuutta. Tämä puolestaan voi lisätä riitaisuutta poronhoitajien välillä. Pitkällä aikavälillä riitaisuuksilla on vaikutusta työyhteisön ilmapiiriin ja sitä kautta yhteisöllisyyden kokemukseen. (Pakkanen & Valkonen 2012, 39–41.)

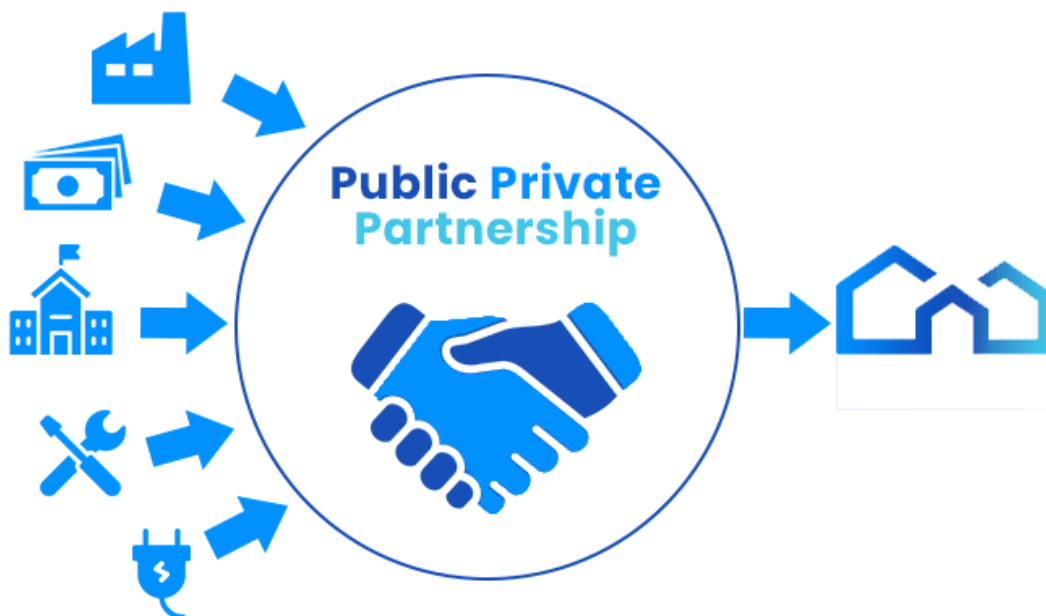
3 YHTEISTYÖN MALLEJA

Kun tarkastellaan asiaa yleisellä tasolla, on ilmeistä, että yhteistyöllä tarkoitetaan siihen osallistuvien tahojen tarpeiden ja odotusten toteutumista. Yhteistyössä korostuu siten vastavuoroisuus tietyssä määrin. Vastavuoroisuus ei välttämättä ole aina tasapainossa osapuolten välillä tasamittaisiin osuuksiin jakautuen, vaan joskus yhden osapuolen osuus voi olla enemmän kuin muiden osapuolten osuus. Tarpeiden ja odotusten esilletuominen edellyttää vuorovaikutusta, jotta kaikki osapuolet tulevat oikein ymmärretyiksi ja huomioiduiksi. Kaikkia osapuolia palvelevasta yhteistyöstä ei ainaakaan täysimääräisesti ole kysymys enää silloin, jos vain yksittäinen osapuoli hyötyy toiminnasta ja muiden osaksi jää vain hyödyn tuottajan rooli. (Pöyhönen 2021, 13.) Toki yhteistyön tavoitteiden asetanta ja toteutuminen riippuvat viime kädessä siitä, mitä osapuolet ovat siitä keskenään sopineet.

3.1 Public-Private Partnership (PPP)

Public-Private Partnership (PPP) -mallia kutsutaan myös elinkaarimalliksi. Kuten mallin nimikin osoittaa, se on tarkoitettu julkisen sektorin ja yksityisen sektorin väliseksi yhteistyön malliksi suurten julkisten hankkeiden toteuttamiseksi. Hankkeet voivat olla pitkäkestoisia, jopa 40 vuotta. PPP-mallissa tuottajan vastuulla voi hankkeen toteuttamisen lisäksi olla myös hankkeen suunnittelu, ylläpito, rahoitus sekä käyttöönottopalvelut. Hankkeeseen liittyvistä yksityiskohdista osapuolet laativat sopimuksen, johon molemmat sitoutuvat. (Junnonen & Tieva 2009, 219–228.)

PPP-mallin mukaista prosessia kuvataan hyvin alla olevassa kuviossa 3, josta on erotettavissa työn osaset, osapuolten välinen sopimus toteutettavasta kumppanuudesta sekä yhteisenä lopputuloksena valmis toteutunut hanke tai palvelu.

KUVIO 3. PPP-mallin prosessi (Javatpoint 2024)

Keskeistä PPP-mallissa on lähtökohtaisesti yhteistyön osapuolten asema. Julkista sektoria edustaa tyypillisesti esimerkiksi kunta, joka tekee hankinnan yksityissektoria edustavalta yhtiöltä, kuten inhouse-yhtiöltä. Inhouse-yhtiöiden toimintaperiaate on tuottaa palveluita sen omistajaorganisaatioille, joita voivat olla kuntien lisäksi myös kuntayhtymät ja hyvinvointialueet.

Tilajana toimivan julkisen organisaation ja tuottajana toimivan yksityissektorin organisaation vastuut ja veloitteet voivat vaihdella hyvinkin paljon hankkeen sisällön mukaan. Toteutettaessa PPP-mallia on ensiarvoisen tärkeää solmia molempia osapuolia koskeva sopimus, jossa tuodaan esille selvästi sopimuksen ehdot ja edellytykset, kummankin osapuolen vastualueet, riskien arviointi, maksutavan määrittely sekä menettelytavat mahdollisissa riitatilanteissa. Mahdollisimman selkeäksi laaditulla sopimuksella voidaan alentaa PPP-hankkeisiin liittyviä riskejä merkittäväällä tavalla. Myös tavoitteet ovat erilaisia yksityisellä sektorilla ja julkisella organisaatiolla. Julkinen sektori tavoittelee yhteistyöllä laajempia yhteiskunnallisia etuja esimerkiksi kansalaisten hyödyksi, kun taas yksityisen sektorin painopiste on taloudellisen edun tavoittelussa. Oleellista on, että yhteistyöstä on hyötyä molemmille osapuolille. (Korhonen & Rontu 2013, 42–49.)

Mikäli hanke liittyy informaatioteknologiaan esimerkiksi järjestelmä- tai alustapalvelun tuottamiseksi, on sopimusta laadittaessa syytä huomioida myös mahdolliset häiriötilanteet ja niihin varautuminen tai reagoiminen. Sopimusneuvotteluille on varattava riittävästi aikaa, jotta mahdolliset tulevaisuuden erimielisyydet kyettäisiin välttämään. Sopimusneuvotteluissa voidaan hyödyntää

alan substanssia hallitsevia asiantuntijoita. Sopimussisällön osalta on hyvä selvittää mahdollisten alan yleisten sopimusehtojen soveltuvuus kulloinkin kyseessä olevaan hankkeeseen. Tämä säästää sopimusosapuolten aikaa ja vaivaa, kun jokaista sopimusehtoa ei tarvitse erikseen muotoilla sopimukseen. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2024.)

PPP-hankkeisiin sisältyy myös riskejä. Hankkeen pitkäkestoisuus johtaa usein siihen, että olosuhteet toimintaympäristössä, taloudellisessa tai sosiaalisessa ympäristössä, voivat muuttua olennaisestikin. Tämä voi luonnollisesti johtaa siihen, että sopimuksen ehdot eivät enää sovellu täydellisesti hankkeeseen. Riskejä onkin hyvä pyrkiä arvioimaan jo neuvotteluvaiheessa, jotta niihin kyettäisiin varautumaan mahdollisimman hyvin. Pitkäkestoiset sopimukset sekä suuret ja tunnistamattomat riskit vaikuttavat yksityisen sektorin tuotto-odotuksiin siten, että odotukset eivät enää vastaa todellista tilannetta esimerkiksi hankkeen tuottamiseen liittyvien kustannusten osalta. Kategorisessa mielessä riskejä voidaan jaotella valmistamiseen liittyviin tuotannollisiin riskeihin, jotka voivat olla esimerkiksi valmisteluvaiheen suunnitteluun tai tuottamisvaiheen ylläpitoon liittyviä; liiketoimintaan liittyviin riskeihin, jotka voivat olla esimerkiksi maksusuorituksiin tai kapasiteettiin liittyviä; sekä kontekstiin liittyviin riskeihin, jotka voivat olla esimerkiksi inflaatioon tai yksipuolisiin muutoksiin liittyviä. (Junnonen & Tieva 2009, 219–228.)

Mikäli tuottamiseen sisältyy henkilötietojen käsittelyä, on selvitettävä tietosuojalainsäädännön mukaisen henkilötietojen vaikutustenarvioinnin tarve. Sen tarkoituksena on arvioida henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä rekisteröidyn – eli sen henkilön, jonka henkilötietoja käsitellään – näkökulmasta. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2024.) Tämänhetkisessä maailmantilanteessa riskejä on suhteellisen helppo hahmottaa, sillä media uutisoi säännöllisesti henkilötietoihin kohdistuneista tietovuodoista, joiden taustalta saattaa paljastua esimerkiksi organisaation heikko teknisen tietoturvan taso taikka henkilöstön puutteellinen tietosuojaosaaminen.

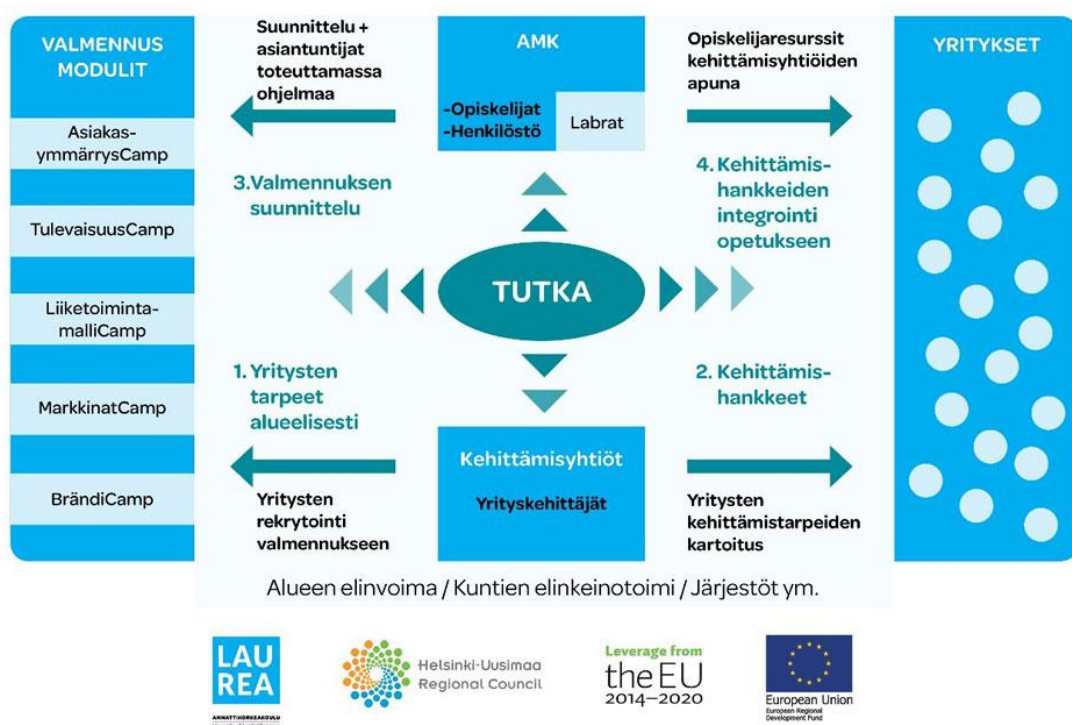
PPP-hankkeiden hyödyt puolestaan voivat ilmetä esimerkiksi suurempana tehokkuutena, parempana taloudellisten resurssien kohdennettavuutena tai resurssien säästymisenä. Myös vastuiden ja riskien jako voi tehostua edellyttäen, että niistä on sovittu sopimusta laadittaessa. Palveluiden laadukkuuden kohdalla esiintyy eriävää ajattelua. Laadukkuuden nähdään toisaalta paranevan yksityissektorin hankkeisiin osallistumisen myötä. Toisaalta taas nähdään, että palvelun loppukäyttäjän näkökulma ei saa hankkeessa riittävää huomiota. (Jamali 2007, 370–385.)

Päätöksenteon ja hankinnan prosesseihin PPP-hankkeissa liittyy tilaajan näkökulmasta useita vaiheita aina hankittavan kohteen vaatimusten määrittelyistä hankintamenettelyn valintaan ja lopulliseen hankintapäätöksen tekemiseen. Itse hankintaprosessin vaiheiksi voidaan tiivistää tarveselvitys, hankesuunnittelu, tarjouskilpailun valmistelu, tarjousten laatiminen sekä vastaanottaminen, tarjousten vertailu, sopimusvaihe ja sopimuksen päättymisen. Taustalla vaikuttaa myös hankintoihin liittyvä lainsäädäntö, josta on syytä olla hyvin perillä sen varmistamiseksi, ettei hankinta-asiaa tarvitsisi puida kilpailutukseen osallistuvien tarjoajien valitusten takia tuomioistuimissa. (Laine & Junnonen 2006, 41.)

3.2 Alueellinen yhteistyömalli

Laurea-ammattikorkeakoulun Tutka-hankkeessa muodostetun alueellisen yhteistyömallin tavoitteena oli pyrkiä lisäämään opiskelijoiden yhteistyötä alueella toimivien pienten yritysten kanssa. Mallissa hankkeeseen osallistuneet seudulliset kehitysyritykset tunnistivat erilaisia opinnäytetöiksi ja projekteiksi soveltuvia kehittämishaasteita, ja opiskelijat saivat mahdollisuuden oppia yrittäjyydestä konkreettisesti sekä saivat myös hyödyntää laaja-alaista liiketaloudellista osaamistaan monipuolisesti käytännön kehittämistehtävien parissa. Myös yrityksiä valmentavat asiantuntijat hyötyivät tästä vuorovaikutuksesta. (Manninen & Graeffe 2020, 2–4.)

Alueellisen yhteistyömallin mukaisen toiminnan tavoitteena on siis yhtäältä alueen yritysten kehittäminen tarpeita vastaavalla tavalla, ja toisaalta opiskelijoiden työelämässä tarvittavien taitojen kasvattaminen opiskelijoiden osaamisalueiden pohjalta. Alueellisen yhteistyön ensisijaisia hyötyjiä ovat yrittäjät ja opiskelijat, ja myöhemmin hyöty konkretisoituu myös yritysten palveluja hankkiville asiakkaille sekä opiskelijoita työllistäville organisaatioille. (Manninen & Graeffe 2020, 3–4.) Alueellisen yhteistyömallin osa-alueet esitellään kuviossa 4.

KUVIO 4. Alueellisen yhteistyömallin osa-alueet (Manninen & Graeffe 2020; Manninen & Meristö 2019)

Kokemukset alueellisesta yhteistyömallista olivat rohkaisevia. Hankkeeseen osallistuneet yritykset olivat tyytyväisiä etenkin mahdollisuuteen soveltaa käytännön oppeja omaan yritystoimintaan. Opiskelijat puolestaan saivat hankkeessa tehokasta valmennusta yrityksiltä. Kehittämishaasteita-kin tunnistettiin erityisesti kehittämishankkeiden muotoilussa opiskelijoiden tehtävänannoiksi sekä kehittämistyön opetukseen integroimisessa. (Manninen & Graeffe 2020, 4.)

3.3 Strateginen kumppanuusmalli

Kumppanuutta on mahdollista jaotella eri tavoin. Osterwalderin ja Pigneurin mukaan kumppanuustyyppisiä on neljä: 1) strategiset liittoutumat ei-kilpailijoiden välillä, 2) strateginen kumppanuus eli yhteistyö kilpailijoiden välillä, 3) yhteisyrietykset uuden liiketoiminnan kehittämiseksi ja 4) ostaja-toimittaja -suhteet luotettavan toimituksen varmistamiseksi (Osterwalder & Pigneur 2010, 38-39).

Stähle ja Laento puolestaan näkevät strategisessa kumppanuudessa kolme peruselementtiä, jotka ovat luottamukseen perustuminen, tietopääoman jakaminen kumppaneiden kesken sekä lisäarvon tuottaminen keskenään tasavertaisille osapuolille. Oleellista on molempien osapuolten tahto tuoda

osaamisensa hyödyttämään yhteistyötä sekä vastavuoroinen toiminta. Luottamusta ei yhteistyön alkaessa vielä välttämättä ole, mutta se kehittyy ja vahvistuu ajan myötä. Avoimen vuorovaikutuksen ja luottamuksen lisäksi kumppanuussuhteen kehittymiseen vaikuttaa myös osapuolten keskinäinen, vapaaehtoinen ja kummankin tunnustama riippuvuussuhde, joka on itse asiassa edellytys toimivalle kumppanuussuhteelle. (Stähle & Laento 2000, 67–68.)

Harisalo ja Miettinen näkevät luottamuksen keskinäisen kanssakäymisen, osapuolten yhteistyön ja vuorovaikutuksen tuloksena, ja se on ansaittava tai lunastettava oman käyttäytymisen avulla. Luottamuksen syntymistä palvelevat rehellisyys, ammatillinen osaaminen sekä innostavuus. Lisäksi sitoutuneisuus, toisen osapuolen tunteminen, käyttäytymisen vastuullisuus ja johdonmukaisuus sekä kommunikaation avoimuus rakentavat luottamusta. Myös taito ja tahtotila sovitella ristiriitoja ovat keskeisiä tekijöitä luottamuksen rakentumisessa. Monet ennakoimattomat tekijät voivat vaikuttaa luottamukseen tehden siitä dynaamista. Esimerkiksi olosuhdemuutokset ja käsitysten ja odotusten muuttuminen voivat johtaa luottamussuhteen muuttumiseen. (Harisalo & Miettinen 2010, 29–35.)

Luottamuksen syntyminen, säilyttäminen ja vahvistaminen voidaan nähdä prosessina. Arviointivaiheessa osapuolet opettelevat tuntemaan toisensa samalla, kun he vielä pelkäävät toistensa aiheuttavan yllätyksiä, pettymyksiä ja syytöksiä. Luottamus on prosessin tässä vaiheessa arvioivaa, ja osapuolet pyrkivätkin turvaamaan selustansa ja varmistamaan yhteistyön jatkuvuuden. Prosessin toisessa vaiheessa osapuolten välille kehittyy tietämiseen perustuva luottamus. Tuntemaan oppimisen myötä osapuolet pystyvät luottamaan toistensa käyttäytymisen ja valintojen ennustettavuuteen. Kolmannessa vaiheessa luottamus kehittyy tavoitteiden ja pyrkimysten yhdenmukaisuudeksi. Osapuolet ymmärtävät tällöin toistensa tarpeet ja odotukset, ja ovat valmiita auttamaan niiden saavuttamiseksi. Tavoitteet ja arvostukset ovat tässä vaiheessa yhteneviä, eikä pettymyksiä tai epämiellyttäviä yllätyksiä tarvitse enää pelätä. Luottamusta voidaan kuvata asiana, joka kehittyy aikaa myöten olosuhteiden yhteisvaikutuksen tuloksena. (Harisalo & Miettinen 2010, 36–38.)

3.4 Yhteisöllisyys

Jokainen poronhoitaja toimii yksinyrittäjänä saaden oman elinkeinonsa omista poroistansa, mutta samaan aikaan poronhoitajat ovat osa suurempaa työyhteisöä yhdessä muiden paliskunnan osakkaiden kanssa. Poronhoitajan ammatti periytyy pääsääntöisesti sukupolvelta toiselle, eli monilla

osakkailla on myös sukulaissuhde toisiinsa. Elintapakulttuurina se on täysin omanlaisensa yhteisöllisyyden, ylisukupolvisuuden sekä vahvan luontoyhteyden vuoksi. (Majuri, Melamies & Takkula 2020, 24.)

Yhteisöllisyys koetaan tärkeänä osana työtä. Välillä kuitenkin tulee tilanteita, kun poronhoitajan ja paliskunnan tavoitteet ovat ristiriidassa keskenään. (Sandqvist 2013, 6–8.) Keskeisiä tekijöitä yhteisöllisyydessä ovat esimerkiksi itseohjautuva työryhmä, avoin ja sujuva tiedonkulku sekä jokaisen työntekijän monipuolinen ammattitaito, yhteisvastuu toiminnan kokonaisuudesta sekä keskinäinen tukeminen ja auttaminen. (Engström 1998, 27–30.)

Paliskunnan yhteisöllisyyden perustana ovat yhteiset poronhoitotyöt. Yhteisöllisyyttä vahvistavat toimiva johtaminen, avoin vuorovaikutus sekä yhteinen päämäärä työskennellä yhtenäisesti mahdollisista näkemyseroista huolimatta. Näihin asioihin on kiinnitettävä huomiota ja tarvittaessa niitä tulee kehittää, jotta työ sujuisi mahdollisimman hyvin. Monet asiat, jotka luovat toimivan työyhteisön, ovat myös työhyvinvoinnin perusta. Työhyvinvointi ei ole erillinen tekijä työstä, vaan se syntyy sujuvan työn tuloksena. (Melamies & Takkula 2019, 6–8, 11–13.)

Yhteisöllisyys voidaan nähdä sekä yhteistyön edellytyksenä että yhteistyön tekemisen tapana. Tämä näkyy erityisesti sellaisessa yhteistyössä, jota tehdään ikään kuin vapaaehtoisesti jotain yhteistä tarkoitusta varten ilman muodollista kirjallista sopimista. Tällöin yhteistyötä tekevät osapuolet ovat yleensä ainakin jossain määrin tuttuja toisilleen. Ennakollista yhteisöllisyyttä taas ei niinkään edellytetä sellaisessa yhteistyössä, jota osapuolet tekevät sopimukseen perustuvana. Toki sopimukseen perustuvan yhteisen tekemisen aikana voi yhteisöllisyys ruveta kasvamaan jonkin verran, mutta välttämätöntä se ei ole. (Oinas 2018, 55–62.)

Käsitteellisesti tarkasteltuna yhteisöllisyys on Saastamoisen mukaan ajassa liikkuva ja aikojen kuluessa muuttuva. Perinteiseksi katsottava elävän elämän yhteisöllisyys on erilaista kuin tämän päivän sosiaalisessa mediassa ilmenevä yhteisöllisyys. Kun yhteisöllisyys ennen sisälsi kasvokkain tapahtuvaa toimintaa, voi nykyään yhteisöllisyyttä muodostua, vaikka yhteisön jäsenet eivät koskaan tapaisi toisiaan muualla kuin sosiaalisessa mediassa. Erilaisille yhteisöllisyyksille yhteistä on kuitenkin yhteenkuuluvuuden tunne sekä yhteiset arvot ja ihanteet. (Saastamoinen 2009, 33–34, 41, 43.)

Kuittisen ja Kejosen mukaan yhteisöllisyys sisältää vuorovaikutusta, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja me-henkeä. Yhteisöllisyys voi muodostua *yhteisöllistymisen* kautta, jolloin joukko ihmisiä omaehtoisesti pyrkii vuorovaikutukseen tietyn toiminnan parissa. Se voi muodostua myös *yhteisöllistämisen* kautta, jolloin ihmisten muodostamaan joukkoon pyritään vaikuttamaan ulkoa päin siinä tarkoituksessa, että joukko järjestäytyisi yhteisöllisesti kuten esimerkiksi työpaikkojen tiimien kohdalla tapahtuu. (Kuittinen & Kejonen 2009, 245–246.) Yhteisöllisyyden sisältöön liitetään puheessa usein inhimillisyys, harmonia, yhteistyö, yhteisyyden tunne ja altruistinen välittäminen muista. Nostalgisessa mielessä yhteisöllisyyteen voidaan liittää myös perinteinen menneiden aikojen hyvä maailma, joka on ainakin jossain määrin kärsinyt tuhoa modernisaatiokehityksen ja yhteiskunnallisen muutoksen seurauksena. (Oinas 2023, 61.)

Hyry-Hongan mukaan yhteisöllisyyden kokemukseen liittyy hyvin toimiva verkosto, jonka keskiössä on ihmisten välinen vuorovaikutus, heidän keskinäinen luottamuksensa sekä osallistava johtaminen. Verkostoissa tapahtuva yhteistyö voi olla kiinteää ja säännöllistä, mutta yhtä hyvin se voi olla satunnaista ja vain heikosti sitovaa. Usein verkostot alkavat muodostua ihmisten omien kontaktien pohjalta eli tavallaan sisäisesti, mutta verkostoja voi myös syntyä ulkoisten toimijoiden rakentamana. Oleellisia piirteitä yhteisöllisyydessä ovat yhteisen kiinnostuksen kohteet, keskinäinen luottamus ja vastavuoroisuus. (Hyry-Honka 2020, 9–10.) Yhteisöllisyys mielletään usein yhteisön sisäiseksi positiivisuudeksi, jolloin kyseisestä yhteisöstä tai sen toiminnasta puuttuu tietynlainen negatiivisuus. Yhteisön jäsenet voivat kuvailla yhteisöllisyyttä hyvinkin erilaisin tavoin, joten se ei ole mitenkään yksiselitteinen ilmiö. Kun yhteisö muodostuu, siihen ei automaattisesti synny yhteisöllisyyttä, vaan yhteisöllisyys on rakennettava ajan kuluessa tietoisesti yhteisiä päämääriä kohti pyrkien. (Oinas 2023, 63.)

Oinaan mukaan yhteisöllisyyteen liittyy oleellisella tavalla myös osaaminen, joka voi olla ikään kuin pinnan alla olevaa hiljaista tietoa eli tekijän tietoa, joka kokemusperäisen varmuuden pohjalta muodostuvana ja sanattomanakin vaikuttaa yksilön toimintaan ja käyttäytymiseen. Yhteisöllisyyteen liittyy lisäksi aineellisia, toiminnallisia ja symbolisia ulottuvuuksia, joista jokainen muodostaa kiinnittymän yksittäisten toimijoiden ja koko yhteisön sekä muiden toimijoiden ja jaettujen arvojen välille. (Oinas 2018, 18; Oinas 2023, 62–75.)

Majurin mukaan paliskuntien sisäisten ja ulkoisten ristiriitojen ratkaisukyvyssä tarvittava johdon ja esihenkilöiden osaaminen on eräs merkittävimmistä tekijöistä, kun tarkoituksena on turvata poronhoidon elinkeinon jatkuvuutta ja poronhoitajien työhyvinvointia. Osaamisen ansiosta hyvin toimiva

sisäinen ja ulkoinen yhteistyö antaa niin poronhoitajille kuin koko paliskunnallekin voimaa pärjätä tulevaisuudessa kohdattavien haasteiden kanssa. (Majuri 2020, 25–26.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on integratiivisen kirjallisuuskatsauksen menetelmällä kuvata keinoja paliskunnan tokkakuntien yhteistyön kehittämiseen, jotta voidaan reagoida poronhoitajien resurssipulan aiheuttamiin haasteisiin. Myös proaktiivisin keinoin pyritään varmistamaan poronhoidon jatkuminen elinvoimaisena ja kehityskelpoisena elinkeinona Oraniemen paliskunnassa. Mainitut seikat edesauttavat poronhoidon näkemistä kannattavana ja siten houkuttelevana elinkeinona.

Tavoitteena on muodostaa toimiva tokkakuntien yhteistyön malli tukemaan kokonaisvaltaisesti tokkakuntien välistä yhteistyötä. Mallin avulla pyritään turvaamaan työtehtävien tehokas hoitaminen ja resurssien riittävyys käytännön poronhoitotehtävissä.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten tokkakuntien yhteistyötä voitaisiin kehittää?
2. Mitä hyötyjä tokkakuntien yhdistäminen voisi tuoda?

5 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämän opinnäytetyön menetelmäksi valikoitui lopulta integratiivinen kirjallisuuskatsaus, jonka metodina on hyödyntää alkuperäistutkimuksia. Kirjallisuuskatsaus auttaa tutkijaa tiivistämään ole-massa olevaa tietoa, jolloin on mahdollista muodostaa johtopäätöksiä tutkimukselle asetettuihin kysymyksiin. Metodin avulla tuotetaan myös uutta tietoa aiempien tutkimusten tutkimisella sekä yhdistelemällä eri tutkimusten tuottamaa tietoa. Oleellista kirjallisuuskatsaukselle on sen läpinäkyvyys, joka edellyttää muun ohella tutkimuksen työvaiheiden kirjaamista järjestelmällisesti ja johdon-mukaisesti. Kirjallisuuskatsauksen luonteeseen sisältyy monimenetelmällisyys ja analyttisyys tut-kimustapana. Tyypillisiä luonteenpiirteitä kirjallisuuskatsaukselle ovat kurinalaisuus, läpinäkyvyys, kriittisyys ja systemaattisuus. Kirjallisuuskatsauksessa yhdistyvät tieteellinen prosessi ja luova pro- sessi. Omaa luovuuttakin voi siten käyttää, kunhan se tehdään läpinäkyvästi huolellisen ennako- suunnittelun ja tarkan dokumentoinnin avulla. (Vilka 2023, 11–16.)

Tutkimuskysymysten asettamisen lähtökohtana oli ammatillinen kiinnostus ja opinnäytetyön tutki- musaiheen kokeminen merkitykselliseksi. Tutkimusprosessin alussa tutkimuskysymykset olivat la- veampia, mutta täsmentyivät nykyiseen muotoonsa tutkimusprosessin edetessä johtopäätösten muodostamiseen ja pohdintaan. Tutkimusaineistoa ei aina löydy heti ja helposti, vaan sopivan ai- neiston löytyminen saattaa edellyttää aineiston laventamista ei-vertaisarvioituihin aineistoihin, jotta sopivaa aineistoa löytyisi. Kysymysten alustavan asetannan jälkeen laadittiin etenemissuunni- telma, joka käsitti aineistonhaun, aineiston keräämisen ja analyysin sekä aineistosta muodostuvien tulosten määrittelyn. (Vilka 2023, 43–54.) Integratiivista kirjallisuuskatsausta hyödynnettiin sekä tutkimusosiossa että kehittämisosiossa.

5.1 Hakuprosessi

Tietokantojen valitsemiseksi ja keskeisten käsitteiden muodostamiseksi hyödynnettiin Oulun am- mattikorkeakoulun kirjaston informaatikon ammattitaitoa. Aineistojen hakuja tehtiin tietokantahaku- jen lisäksi myös manuaalisesti käyttämällä muun muassa Googlea kriittisesti arvioiden erityisesti poronhoitoa, yhteisöllisyyttä ja yhteistyömalleja käsittelevän aineiston löytämiseksi. Myös lumipal- lotekniikka eli tutkimusten viittausten läpikäynti uusien sopivien tutkimusten löytämiseksi osoittautui hyödylliseksi keinoksi löytää aihepiirin kannalta sopivia tutkimuksia. (Vilka 2023, 65–67.)

Opinnäytetyön aihepiirin kannalta parhaiten sopivia tietokantoja olivat Finna, Oula-Finna ja Google Scholar. Hakuja tietokantoihin tehtiin informaation opastuksella eri hakusanoja ja hakulausekkeita käyttäen. Hakusanojen yhdistämiseen hyödynnettiin Boolean operaattoreita "AND" ja "OR". Keskeisiä käsitteitä olivat poronhoito, paliskunta, yhteistyö ja yhteistoiminta.

Tietokantoihin tehtiin hakuja suomeksi ja englanniksi. Suomenkieliset hakusanat olivat poronhoit* OR paliskun* AND yhteistyö* OR yhteistoimin*. Google Scholarista löytyi 624 osumaa, joista hyödynnettäväksi valikoitui 6 kappaletta. Finnan hakutuloksia "verkossa saatavilla" ja "artikkeli" rajauksella oli 108, joista hyödynnettäväksi valikoitui 4 kappaletta. Oula-Finnan tietokannassa hakutuloksia oli 11, jotka olivat pääasiallisesti samoja artikkeleita kuin muissakin tietokannoissa. Ebscon tietokannasta löytyi vain yksi tulos, jota ei voinut hyödyntää. Englanninkieliset hakusanat olivat reindeer herding; cooperation OR cooperative. Tietokantahaun tulokset on kuvattu taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Tietokannat, testihakujen tulokset sekä hakulausekkeet

Tietokanta	poronhoit* OR paliskun* AND yhteistyö* OR yhteistoimin	reindeer herding; cooperation OR cooperative
Ebsco (19.10.2024)	Tulos: 1 Hyödynnettäviä: 0	Tulos: 10 Hyödynnettäviä: 0
Finna (19.10.2024)	Tulos: 108 (verkossa saatavilla, artikkeli) Hyödynnettäviä: 4	Tulos: 66 Hyödynnettäviä: 0
Oula-Finna (19.10.2024)	Tulos: 11 Hyödynnettäviä: 0	Tulos: 17 (verkossa saatavilla, artikkeli) Hyödynnettäviä: 0
Google Scholar (19.10.2024)	poronhoito OR paliskunnat OR tokkakunnat yhteistyö OR yhteistoiminta OR yhteistoiminnallisuus Tulos: 624 Hyödynnettäviä: 5	Tulos: 18 400 Hyödynnettäviä: 1

Tutkimusaineisto valikoitui taulukon 2 mukaisten mukaanotto- ja poissulkukriteerien perusteella, millä tavoiteltiin tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen tavoitteeseen nähden mahdollisimman relevanttia ja luotettavaa aineistoa.

TAULUKKO 2. Mukaanotto- ja poissulkukriteerit

Mukaanottokriteerit	Poissulkukriteerit
Tutkimus käsittelee tutkimuskysymysten aihepiiriä.	Tutkimus ei käsittele tutkimuskysymysten aihepiiriä.
Tutkimus käsittelee poronhoitoa, paliskuntia, yhteistyötä tai yhteistoimintaa.	Tutkimus ei käsittele poronhoitoa, paliskuntia, yhteistyötä tai yhteistoimintaa.
Tutkimus on vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli, järjestelmällinen katsaus, muu julkaisu tai väitöskirja.	Tutkimus on opinnäytetyö, pro gradu tai blogiteksti.
Tutkimus on suomenkielinen tai englanninkielinen.	Tutkimus ei ole suomenkielinen tai englanninkielinen.
Tutkimuksen koko teksti on maksuton.	Tutkimuksen koko teksti on maksullinen.
Tutkimus on tehty 2000-2024.	Tutkimus on tehty ennen vuotta 2000.

Aineiston identifiointivaiheessa neljästä tietokannasta löytyi poronhoitoon ja yhteisöllisyyteen liittyviä artikkeleita yhteensä 744 kappaletta. Duplikaatioita poistettiin 11 kappaletta, jolloin jäljelle jäi 733 kappaletta. Yhteensä 653 kappaletta aineistosta ei otettu mukaan aineiston sisällön soveltumattomuuden vuoksi. Seulontavaiheessa läpikäytyjä tutkimuksia jäi tällöin 80 kappaletta. Näistä otsikon tai tiivistelmän perusteella poissuljettiin 62 kappaletta. Otsikon tai tiivistelmän perusteella hyväksyttiin 18 kappaletta. Näistä kokotekstin perusteella poissuljettiin 8 kappaletta. Kokotekstin perusteella laadunarviointiin hyväksyttiin 10 kappaletta, joista 3 kappaletta poissuljettiin laadunarvioinnin tuloksena. Tällöin kirjallisuuskatsaukseen hyväksyttiin siis 7 kappaletta.

5.2 Laadun arviointi

Jokaiselle opinnäytetyön tutkimusaineistoon mukaan valikoituneille artikkeleille tehtiin laadunarviointi. Tarkastelun kohteena laadunarvioinnissa olivat sekä sisäiset että ulkoiset tekijät. Ulkoisten tekijöiden osalta arvioitiin aineiston soveltuvuutta tutkimuskysymyksiin otsikon, tiivistelmän sekä yleispiirteisen sisällönsilmäilyn perusteella. Sisäisten tekijöiden osalta taas aineiston sisältöä tarkasteltiin muun ohella tutkimusmetodiin liittyvän luotettavuusvaatimuksen kautta. Alkuperäistutkimuksiin liittyen laatua on mahdollista arvioida myös tutkimuksen julkaisijan ja kirjoittajien auktoriteetin perusteella. (Vilka 2023, 92–96.) Auktoriteetti muodostuu esimerkiksi siitä, onko kirjoittaja laatinut useampia opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin liittyviä tutkimuksia.

Kaikille mukaan otetuille tutkimuksille suoritettiin laadunarviointi, jonka tarkoituksena oli määrittää katsauksien johtopäätösten merkityksellisyys. Tutkimusten laadun arvioimiseen voidaan tarvita erilaisia menetelmiä (Johansson ym. 2007, 93). Tätä arviointia varten hyödynnettiin Joanna Briggs

Instituutin (JBI) laatimaa kriteeristöä laadulliselle tutkimukselle ja asiantuntijoiden näkemyksille ja narratiiviselle tekstille (JBI, Critical appraisal tools, 2023). Laadunarvioinnissa käytettiin Hotuksen (Hoitotieteen tutkimussäätiö) käännöksiä kriteeristöistä ja työkaluista (JBI: Arviointikriteerit laadulliselle tutkimukselle, JBI: Arviointikriteerit asiantuntijoiden näkemykselle ja narratiiviselle tekstille, Tutkimusten arviointikriteeristöt (JBI) 2023). Molemmat kriteeristöt löytyvät opinnäytetyön liitteistä (LIITE 1 ja 2).

Taulukosta 3 voidaan tarkastella tutkimuksessa käytettyjä arviointikriteerejä sekä laadunarvioinnin pistetuloksia. Hylättyjen artikkeleiden osalta ei voitu varmistaa riittävää tukea aikaisemmille tutkimustuloksille. Muita hylkäyssiä olivat muun muassa se, että tutkimuksessa ei ollut esitetty selkeää teoreettista tai kulttuurista taustaa, tutkijan rooli jäi epäselväksi tai tutkimuksessa ei mainittu eettisyyteen liittyviä asioita riittävästi.

TAULUKKO 3. Laadunarvioinnin tulokset

Arviointikriteeristö Tekijät, vuosi	JBI: Arviointikriteeristö laadulliselle tutkimuk- selle	JBI: Arviointikriteeristö asiantuntijoiden näke- myksille ja narratiivi- selle tekstille	Arviointi/pisteet JBI: n arviointikriteereiden mukaan
Luoma, E., Hast, S. & Kangasoja, J. 2023.	Hyväksytty		7/10
Tuomisto J. 2008.	Hyväksytty		8/10
Rasmus, S., Turunen, M., Melamies, I., Väärälä, T. & Komu, T. 2022.		Hyväksytty	5/6
Hast, S. 2021.	Hylätty		4/10
Matthew Gwynfryn Thomas, Bård-Jørgen Bårdsen & Marius Warg Næss, 2018.	Hyväksytty		7/10
Melamies, I. 2021.	Hylätty		4/10
Oinas, P. 2023.	Hyväksytty		8/10
Jaakkola, E. 2015.	Hylätty		3/10
Oinas, P. 2018.	Hyväksytty		8/10
Majuri, K., Melamies, I. & Takkula, T. 2020.		Hyväksytty	4/6

Tutkimusaineistoon valikoituneiden artikkeleiden tarkoitus ja tavoite sekä keskeiset tulokset on kuvattu tarkemmin liitteessä 3.

5.3 Aineiston sisällönanalyysi

Opinnäytetyön tutkimusaineistoon koottiin analysoitavaksi sellainen aineisto, joka on hyödynnettävissä tutkimuksellisessa kehittämistyössä. Aineiston analyysissä keskityttiin erityisesti tutkimuskysymysten kannalta oleellisiin asioihin. Tutkimuksen toteuttaminen tapahtui induktiivisella lähestymistavalla eli edeten aineistosta löytyneistä ja tutkimuskysymysten kannalta olennaisista havainnoista tuloksiin ja johtopäätöksiin. Tutkimuksen kohteeksi valikoitui sellainen aineisto, jolla oli merkitystä tutkimuskysymysten ja tutkimuksen tarkoituksen kannalta. (Tuomi & Sarajärvi 2024, 170–176; Vilka 2023, 86–87.) Tavoitteena oli aineiston läpikäynnin ja analysoinnin avulla muodostaa malli tokkakuntien yhteistyölle. Tavoitteena ei siten ollut analysoida tutkimusaineiston teorioita tai menetelmiä.

Sisältöanalyysissä olennaista on tutkimuskohteen ja analysoitavien tutkimusten hyvä tuntemus, mikä voi edellyttää aineiston läpikäymistä useaan kertaan. Tuntemuksen muodostuminen vaatii tutkivaa lukemista, jotta tutkijalle syntyisi mahdollisuus aineiston erittelyyn ja vertailuun sekä omien johtopäätösten tekemiseen. Sisältöanalyysi koostuukin tutkijan itselleen asettamista kysymyksistä koskien analysoitavien tutkimusten yhteneväisyyksiä, eroavuuksia, vastakkaisuuksia, tutkimuksissa käsiteltävien asioiden käsittelyn perusteellisuutta ja lisätiedon tarvetta ratkaisun löytämiseksi. (Vilka 2023, 87.)

Prosessina kuvaten sisällönanalyysiin sisältyy kolme vaihetta, jotka ovat redusointi eli aineiston pelkistäminen, klusterointi eli aineiston ryhmittely sekä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Redusointivaiheen aikana aineisto pyritään rajaamaan olennaiseen rajaamalla alkuperäisestä aineistosta pois tutkimuksen kannalta epäolennaiset osat. Dataa voidaan tällöin tiivistää taikka pilkkoa pienempiin osiin. Redusoidessa aineistosta etsitään ilmaisuja, jotka kuvaavat tutkimustehtävää. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–123.) Tämän tutkimuksen yhteydessä aineistoon perehdyttiin huolellisesti palaten aineistoon useamman kerran. Näin aineisto vähitellen muodostui tutkimuksen kannalta olennaiseen rajautuvaksi.

Klusterointivaiheessa aineisto ryhmitellään jakamalla samaa ilmiötä kuvaavat käsitteet luokkiin ja siitä edelleen alaluokkiin, jotka nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Klusterointi muodostaa pohjan tutkimuksen perusrakenteelle. Se auttaa myös muodostamaan alustavia kuvauksia tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124–125.)

Abstrahointivaiheessa aineistoa käsitteellistetään, jolloin erotellaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto epäolennaisesta tiedosta. Valikoituneen tiedon perusteella muodostuvat teoreettiset käsitteet. Näin tarkastellen klusterointi on osa abstrahointia, jossa edetään alkuperäisen datan sisältämistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja edelleen johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125-126.)

Taulukossa 4 kuvataan esimerkki aineiston pelkistämisestä eli redusoinnista. Taulukossa 5 esitellään esimerkki pelkistettyjen ilmaisujen ryhmittelystä ja alaluokan muodostamisesta. Taulukko 6 sisältää esimerkin yläluokan ja pääluokan muodostamisesta.

TAULUKKO 4. Esimerkki aineiston pelkistämisestä

ALKUPERÄINEN ILMAISU	PELKISTETTY ILMAISU
“Horisontaalinen eli porotilojen välinen yhteistyö on voimakasta, mutta vertikaalinen eli porotilojen, teurastamojen ja vähittäiskauppojen välinen yhteistyö on vähäistä ja sirpaloitunutta.”	Poronhoitajien yhteistyö on voimakasta, mutta poronhoitajien yhteistyötä sidosryhmien kanssa tulisi kehittää.
“Hyvään tulevaisuuteen kuuluisi myös yhteisöllisyys, poronhoitotöiden tekeminen yhdessä perheenä, perinteisen poronhoidon jatkuvuus, tekniikan tuoma helpotus porotöihin, sekä aiempaa merkittävämpi naisen rooli paliskuntien hallinnossa.”	Hyvään tulevaisuuteen kuuluisi yhteisöllisyys, perheiden yhteistyö, poronhoidon jatkuvuus, tekniset helpotukset ja naisen roolin korostuminen.

TAULUKKO 5. Esimerkki pelkistettyjen ilmaisujen ryhmittelystä ja alaluokan muodostumisesta

PELKISTETTY ILMAISU	ALALUOKKA
Poronhoitajien yhteistyö on voimakasta, mutta poronhoitajien yhteistyötä sidosryhmien kanssa tulisi kehittää.	Tokkakunta
Hyvään tulevaisuuteen kuuluisi yhteisöllisyys, perheiden yhteistyö, poronhoidon jatkuvuus, tekniset helpotukset ja naisen roolin korostuminen.	Perhe

TAULUKKO 6. Esimerkki yläluokan ja pääluokan muodostamisesta

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
Tokkakunta	Yhteistyö	Yhteisöllisyys
Poronhoitajan oma asiantuntemus	Oma-aloitteisuus	Kehittäminen

6 TULOKSET

Yhteistyön kehittämisen keinoja ja tokkakuntien yhdistämisen hyötyjen arviointia määriteltiin integroivan kirjallisuuskatsauksen avulla, jonka aineisto sisälsi seitsemän asiantuntija-artikkelia. Näistä viisi oli laadullisia tutkimuksia, yksi oli kirjallisuuskatsauksen ja laadullisen tutkimuksen yhdistelmä, ja yksi oli kehittämishankkeen tutkimusraportti. Kuusi tutkimusta oli Suomesta (Majuri ym. 2020; Luoma ym. 2023; Oinas 2018; Tuomisto 2008; Oinas 2023; Rasmus ym. 2022) ja yksi tutkimus oli Norjasta (Thomas ym. 2018).

Tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsaukseen valikoituneen aineiston luokittelun tulokset on esitetty taulukossa 7. Kokoavana käsitteenä on yhteistyön kehittäminen, jonka kaksi pääluokkaa ovat yhteisöllisyys ja kehittäminen. Pääluokat jakautuivat viiteen yläluokkaan, joita ovat yhteistyö, osaamisen jakaminen, yhteinen näkemys, kehittämiskeinot ja oma-aloitteisuus. Kirjallisuuskatsauksen tulokset on jaoteltu pää- ja yläluokkien mukaisiin otsikoihin. Lisäksi tutkimusaineistolähtöisesti on koottu tokkakuntien yhdistämisen hyötyjä ja haittoja.

TAULUKKO 7. Aineiston luokittelun tulokset

KOKOAVA KÄSITE	PÄÄLUOKKA	YLÄLUOKKA	ALALUOKKA
Yhteistyön kehittäminen	Yhteisöllisyys	Yhteistyö	Tokkakunta
			Perhe
		Osaamisen jakaminen	Hiljainen tieto perinteestä
			Nykytekniikan osaaminen
		Yhteinen näkemys	Tavoitteet
			Yhdessä tekeminen
	Kehittäminen	Kehittämiskeinot	Jatkuvuus
			Tasa-arvoisuus
		Oma-aloitteisuus	Poronhoitajan oma asiantuntijuus
			Poronhoitajan aktiivisuus

6.1 Yhteisöllisyys

Poronhoitotyössä yhteistyöhön keskeisesti kuuluvan yhteisöllisyyden keskeisiä osa-alueita ja myös ennakkoodellytyksiä ovat ainakin poronhoitajien yhteinen tavoite käytännön poronhoitotöiden suorittamisesta, sitoutuminen saada poronhoitotehtävät tehtyä asianmukaisesti, luottamus toisten poronhoitajien sitoutuneisuuteen ja tavoitteellisuuteen, poronhoitajien perheiden tuki poronhoitotyön suorittamiselle joko konkreettisenä osallistumisena työhön tai henkisenä tukena, sekä riittävä määrä poronhoitajia tekemään yhteistyötä. Käytännön poronhoitotöihin ei sovellu opportunistinen ajattelu pelkästään poronhoitajan oman edun varmistamisesta, sillä poronhoitotyössä kaiken läh-
tökohtana on paliskunnan ja tokkakuntien yhteisen päämäärän ja yhteisen edun toteuttaminen kaik-
kia poronhoitajia hyödyttävällä tavalla. (Oinas 2023, 67.)

6.1.1 Yhteistyö

Lakisääteisten tehtävien –tässä tutkimuksessa niillä tarkoitetaan paliskunnan poroisännän valvon-
nan alaisia tokkakuntien suorittamia käytännön poronhoitotehtäviä – kokonaan tekemättä jättämi-
nen ei ole realistinen vaihtoehto, sillä poronomistajien toimeentulo on suoraan riippuvainen siitä,
minkä verran poronomistajan poroista päätyy teurastettavaksi. Vaihtoehto ei ole myöskään se, että
poronhoitaja tekisi käytännön poronhoitotyöt yksinään muiden poronhoitajien ollessa pois työn ää-
restä. Pienet yksittäiset tehtävät, kuten vaikkapa aidankorjaus, voivat onnistuakin yksin tehtynä,
mutta suurempien työkokonaisuuksien – kuten vasanmerkitys tai erotukset – tekeminen edellyttää
useamman poronhoitajan yhteistyötä. Yhteistyötä kaivattaisiin ajoittain kaikissa poronhoidon
käytännön työtehtävissä eli vasanmerkityksessä, erotuksien pitämisessä ja aitojen rakentamisessa
tai korjaamisessa. Pääsääntöisesti tulisi tokkakunnilla kuitenkin olla valmius suoriutua alueensa
käytännön poronhoitotöistä itsenäisesti. Ellei tällaista valmiutta ole, voidaan joutua lähestymään
kysymystä harkita kyseisen tokkakunnan olemassaolon edellytyksiä. Ellei edellytyksiä ole, voidaan
joutua pohtimaan **tokkakuntien yhdistämistä**. (Majuri ym. 2020, 17–19.) Poronhoidon alalla mer-
kityksellistä on myös yhteistyö organisaatioiden kanssa (Luoma ym. 2023, 127–129).

Poronhoitotyö on työskentelytavoiltaan vahvasti yhteisöllistä. Yhteisenä toimintana ilmenevä po-
ronhoitotyön yhteisöllisyys työn tekemisen tapana asettaakin vaatimuksensa niin vuorovaikutustai-
doille kuin arvomaailmallekin. (Oinas 2018, 54–55; Thomas ym. 2018, 1–10.)

Yhteisöllisyyden voidaan sanoa kytkeytyvän sekä työn tekemisen toiminnalliseen puoleen eli työn tekemisen tapaan että sosiaalisiin suhteisiin. Henkilökohtaisella tasolla yhteisöllisyyden kokemuksesta ja tunteella voikin olla siten merkittävä vaikutus esimerkiksi silloin, kun pitäisi motivoitua jatkamaan poronhoitotyötä haastavissa tilanteissa. (Oinas 2023, 61–62.)

6.1.2 Osaamisen jakaminen

Poronhoitajilla on monipuolista osaamista, mikä vähentää virheiden ja inhimillisten erehdysten vaaraa. Yhteisöllisyys tehostaa vuorovaikutusta. Myös tekemisen tehokkuus paranee, kun yhteistyötä vaikeuttavat ongelmat ratkaistaan yhdessä. **Vanhempien poronhoitajien arvostus kasvaa**, kun nuoremmat poronhoitajat voivat yhteisen tekemisen myötä tehdä havaintojaan vanhempien poronhoitajien vankasta osaamisesta ja ammattitaidosta. Tämä puolestaan voi lisätä **nuorempien poronhoitajien motivaatiota sekä tahtotilaa kehittää ja jakaa omaa nykyaikaista osaamistaan**, kun voi luottaa sen saamaan arvostukseen. (Oinas 2018, 31–36; Majuri ym. 2020, 23–26; Oinas 2023, 68–72.)

6.1.3 Yhteinen näkemys

Yhdessä tehtävät poronhoitotyöt ovat paliskuntien ja tokkakuntien yhteisöllisyyden ytimessä. Jotta työn sujuminen parhaalla mahdollisella tavalla voitaisiin varmistaa, on **pyrittävä yhtenäiseen näkemykseen työn tekemisen tavoista**, vaikka asiassa ilmenisi näkemuserojakin. Vaikka työyhteisön jäsenten välillä ei aina ole parasta mahdollista ymmärrystä, yksimielisyyttä tai ystävyyttä, on jäsenillä kuitenkin yhteiset tavoitteet ja **yhteinen ymmärrys poronhoitotöiden tärkeydestä toimeentulojen tuojana**. Tämä auttaa tekemään yhteistyötä, vaikka jäsenten välillä olisi erimielisyyttäkin. Kun tiettyjä työvaiheita ei ole mahdollista tehdä yksinään, on se omiaan lisäämään ymmärrystä siitä, että jokainen yhteisön jäsen kärsii seurauksista, jos yhteisön jäsenet eivät kykene hillitsemään erimielisyyksiään ja konflikteja. Yhdessä tekemisen tärkeys poronhoitotyön onnistumiselle voi tosin johtaa siihen, että itse poronhoitotyössä ei erimielisyyksiä näy, vaikka niitä yhteisön jäsenten välillä esiintyisikin muilla elämän osa-alueilla. (Oinas 2023, 67.)

6.2 Kehittäminen

Toiminnan kehittäminen tapahtuu tokkakuntien kesken luontevasti työn lomassa. Joku poronhoitajista saattaa kertoa toisille poronhoitajille vinkin hyväksi havaitsemastaan toimintatavasta tai vaikkapa työkalusta. Vinkkiä hyödyntää kukin parhaaksi katsomallaan tavalla. Mitään pakkoa kehittämiseen ei ole, mutta aika usein poronhoitajat omaksuvat uusia tapoja hetken aikaa muiden poronhoitajien toimintaa seurattuaan ja heidän kokemuksiiaan kuultuaan.

6.2.1 Kehittämiskeinot

Tokkakuntien kesken ei ole tavattu järjestää varsinaisia kehittämistyöpajoja, joissa sovittaisiin muodollisemmin yhteisistä kehittämistoimenpiteistä. Työpajojen järjestämisestä olisi kuitenkin hyvä käydä keskustelua paliskunnissa poronhoitajien motivaation selvittämiseksi, sillä **kehittäminen saattaisi tehostua työpajoissa**. Työpajoja on aiemmin kokeiltu ainakin poronhoitajien hyvinvoinnin kehittämiseksi. Työpajoihin osallistuminen voisi poronhoitajien näkökulmasta olla hyvinkin motivoivaa, jos työpajatoiminnalle on ennalta asetettu selkeä tavoite. Tällöin poronhoitajien on helpompaa hahmottaa työpajatoiminnalla saavutettavat hyödyt. (Majuri ym. 2020, 29–33; Rasmus ym. 2022, 1–4.)

Luonteva yhteistyön muoto on **kutsua toisen tokkakunnan työntekijöitä apuun** tapauskohtaisesti tarpeen mukaan. Tällainen yhteistyö voi olla yhdensuuntaista siten, että apua tarvitseva tokkakunta on aina avun tarvitsijan roolissa, kun taas apua tarjoava tokkakunta on aina avun tarjoajan roolissa. Yhteistyö voi olla myös vastavuoroista, jolloin avun tarvitsijan ja avun tarjoajan roolit vaihtuvat tilanteen mukaan. Varsinkin vastavuoroisuus voi näyttäytyä paliskunnan sisäistä yhteisöllisyyttä kasvattavana tekijänä. (Thomas ym. 2018, 1–10.)

Tapauskohtaisia **avunpyyntöjä voitaisiin esittää myös naapuripaliskunnille** vastaavaan tapaan kuin toisille tokkakunnillekin. Paliskuntien välisen avun toteuttamisen osalta olisi hyvä selvittää myös hallinnolliset vaatimukset, esimerkiksi kirjallisen sopimisen tarve. (Thomas ym. 2018, 1–10.)

Jotkut poronhoitajat voisivat rohkaistua oheistoiminnan, kuten poronlihan jalostus- ja suoramyyntitoiminnan tai matkailupalvelujen harjoittamiseen, jos saisi siihen apua ja tukea esimerkiksi toisilta

poronhoitajilta. Soveltuva yhteistyön muoto voisi olla **osuuskuntatyyppinen toiminta, joka kokoaisi yhteen useampia poronhoitajia**. Tällöin voitaisiin esimerkiksi jakaa verkostot yhteiseen käyttöön, jolloin siitä hyötyisivät myös oheistoimintaa aloittelevat poronhoitajat. Osuuskuntatoiminta ei ole osa paliskunnan toimintaa eikä se korvaa paliskunnan toimintaa, vaan täydentää sitä. (Tuomisto 2008, 1–6.)

6.2.2 Oma-aloitteisuus

Koska poronhoitajat ovat itse parhaita asiantuntijoita alallaan, tulisi heidän itsensäkin **ottaa enemmän vastuuta työnsä kehittämisestä**. Sillä voitaisiin tehokkaasti vaikuttaa niin poronhoitajien työhyvinvointiin kuin itse käytännön työn operatiiviseen sujumiseen ja mahdollisten haasteiden ratkaisemiseen. Poronhoitajien itsensä toteuttaman kehitystyön ei tarvitsisi olla muodollista, vaan sitä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi käytännön työn lomassa vinkkejä ja kokemuksia jakamalla sekä yleisen keskustelun muodossa kevät- ja syyskokousten yhteydessä. (Oinas 2018, 25–26; Majuri ym. 2020, 17–19.)

6.3 Tokkakuntien yhdistäminen

Koska poronhoitajien vähäisyys ja ikääntyneisyys muodostaa ongelman useissa tokkakunnissa, on aiheellista pohtia, olisiko tokkakuntien yhdistämisestä ratkaisuksi resurssipulaan ja mahdollisiin muihin haasteisiin. Tokkakuntien vapaaehtoista yhdistymistä sivuttiin Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2018 asettamassa työryhmässä, jonka tehtävänä oli valmistella esitys suurimmista sallituista poroluvuista paliskunnittain ja osakasta kohden vuosille 2020–2030. Näkökulmana oli erityisesti laidunten kestävyuden varmistaminen. Työryhmän esityksessä suurimmaksi sallituksi osakaskohtaiseksi poromääräksi ehdotettiin 500 lukuporoa kussakin paliskunnassa. Tällä rajoituksella tavoiteltiin päätoimisten ja sitoutuneiden poronhoitajien määrän lisäämistä paliskunnissa. Sen arvioitiin edistävän myös porokarjojen keskittymistä, mikä osaltaan voi edesauttaa pienten paliskuntien yhdistymisiä. Paliskuntien yhdistämisen tavoitteeksi työryhmä mainitsi laitumiltaan monipuolisempien ja toimivimpien paliskuntien muodostamisen, laidunmaiden monimuotoisuuden lisäämisen ja toimivan laidunkierron järjestämisen sekä poronhoitotöiden tehostamisen ja kustannusten säästämisen. Työryhmä arvioi joillakin alueilla tokkakuntien vapaaehtoisen yhdistämisen tai yhteistyön lisäämisen edistävän tokkakuntien laidunmaiden monipuolistumista ja porojen laidunkierron ja

laidunenkäytön kehittämistä. (Valtioneuvosto 2019, 1–5; Porotalouden tulevaisuustyöryhmä 2023, 13.)

Tokkakuntien yhdistyminen voisi tuoda poronhoitotyölle lisää kiinnostavuutta, mikä saattaisi toimia houkuttimena nuorille poronhoitajille, jotka kenties ovat hieman epävarmoja poronhoitoalan työllistävyydestä ja toimeentulosta. Mikäli vanhemmat poronhoitajat suhtautuisivat tokkakuntien yhdistämiseen myönteisesti, toisi se heille erinomaisen tilaisuuden jakaa vankkaa kokemusperäistä osaamistaan muille poronhoitajille. Yhdistäminen toisi nuoremmille poronhoitajille tilaisuuden päästä kuulemaan ja ottamaan oppia vanhempien poronhoitajien vahvasta kokemusperäisestä osaamisesta. Toisaalta nuoremmat poronhoitajat voisivat tällöin myös itse jakaa osaamistaan nykyaikaisista työkaluista ja digitalisaatiosta. (Oinas 2018, 31–36; Oinas 2023, 69–72.)

Oleellista on, että tokkakuntien yhdistämisestä olisi odotettavissa hyötyä poronhoitajille itselleen, poroille tai laiduntamisalueille (Oinas 2018, 44–55). Tokkakuntien yhdistymistä helpottaisi esimerkiksi se seikka, että paliskunnan tokkakuntien väliset eroavuudet työskentelytavoissa ja muissa tekijöissä eivät ole kovin suuria. Tämä tokkakuntien välinen samankaltaisuus on nähtävissä ainakin Oraniemen paliskunnassa.

Mahdollisia haittapuolia tokkakuntien yhdistämisestä voisi olla tokkakuntien erilaisista työskentelytavoista kumpuavat erimielisyydet kunkin tokkakunnan pitäessä omaa tapaansa parhaimpana. Yhteistyön tekeminen luonnollisesti vaikeutuisi erimielisyystilanteissa, ja poronhoidon kehittämistä koskeva tahtotila kärsisi. (Oinas 2018, 55–66; Oinas 2023, 67–72.)

Tokkakuntien yhdistyminen toisi ilmeisesti tullessaan enemmän myönteisiä puolia kuin kielteisiä puolia. Työn tehokkuuden lisääntyminen olisi ilmeistä, jos tietyn työn parissa olisi enemmän tekijöitä. Yhteistyön tekeminen myös osaltaan harjoittaisi poronhoitajia joustavuuteen ja toisten näkökantojen huomioimiseen avartaen siten kokonaiskuvaa poronhoitotyön tavoitteista ja tekemisen tavoista. Tokkakuntien yhdistymisellä saattaisi olla myös taloudellisia vaikutuksia ainakin tilanteissa, joissa voitaisiin esimerkiksi tehdä talviruokintaan liittyviä yhteishankintoja ja saada sen takia paljousalennuksia. (Oinas 2018, 82–91.)

Tokkakuntien yhdistämisellä Oraniemen paliskunnassa on varsin hyvät mahdollisuudet toteutua. Se edellyttää luonnollisesti tokkakuntien jäsenten myönteistä suhtautumista ja oma-aloitteisuutta. Nimenomaan tokkakuntien jäsenten itsensä tulisi pohtia yhdistämisen tapoja ja keinoja, sillä he

ovat parhaita asiantuntijoita huomioimaan esimerkiksi maastoihin liittyvät seikat ja tokkakuntien jäseniin liittyvät henkilökohtaiset seikat. Itseohjautuvuus on siten keskeisessä roolissa tokkakuntien yhdistymistä toteutettaessa. (Oinas 2018, 25.)

Nelikenttäanalyysina eli SWOT-analyysina voidaan kuvata asian vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia (Strength = Vahvuus, Weakness = Heikkous, Opportunity = Mahdollisuus, Threat = Uhka). Tokkakuntien yhdistämisen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia kuvataan taulukossa 8.

TAULUKKO 8. SWOT-analyysi tokkakuntien yhdistämisestä

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<ul style="list-style-type: none"> - tokkakuntien yleinen osaaminen - tokkakuntien erityisosaaminen (hiljainen tieto, vankka kokemus, nykytekniikka) 	<ul style="list-style-type: none"> - poronhoitajien määrän väheneminen - poronhoitajien ikääntyminen - haasteet omaksua uutta tekniikkaa - haasteet ymmärtää vaistonvaraista tietoa
MAHDOLLISUUDET	UHAT
<ul style="list-style-type: none"> - osaamisen kasvattaminen - vanhempien poronhoitajien kokemuksen arvostus - nuorten poronhoitajien motivointi - resurssien parempi riittävyys - työn sujuvoituminen - laidunmaiden parantuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - motivaatio ei riitä - tulevaisuus nähdään epävana - erimielisyydet - työntekijöitä ei riitä

6.4 Tokkakuntien yhteistyön malli

Luvuissa 3.1 (public-private partnership PPP), 3.2 (alueellinen kehittämismalli) ja 3.3 (strateginen kumppanuus) esitellyissä yhteistyön malleissa oli jokaisessa elementtejä, jotka soveltuvat myös tokkakuntien yhteistyön malliin. PPP-mallin soveltuvat elementit olivat 1) yhteistyöstä on oltava hyötyä molemmille osapuolille ja 2) riskien arviointi jo neuvotteluvaiheessa. Alueellisen yhteistyömallin soveltuvat elementit olivat 1) vuorovaikutuksen korostuminen ja 2) pyrkimys alueelliseen

kehittämiseen. Strategisen kumppanuusmallin soveltuvat elementit puolestaan olivat 1) kumppanuustyyppinä strateginen liittoutuma ei-kilpailijoiden välillä, 2) tahtotila jakaa osaamista yhteiseksi hyödyksi, 3) osapuolten keskinäinen riippuvuussuhde ja 4) luottamuksen merkitys yhteistyössä. Mikään mainituista yhteistyön malleista ei kuitenkaan ole suoraan sovellettavissa tokkakuntien yhteistyön malliksi. Koska suoraan sovellettavissa olevaa yhteistyön mallia tokkakuntien väliseen yhteistyöhön ei löytynyt tässä opinnäytetyössä esitellyistä yhteistyömalleista, on yhteisöllisyyteen pohjautuva malli luotava tämän opinnäytetyön tekijän tutkimuksellisessa kehittämistyössä.

Käytännön poronhoidon tehtävissä ei ole tavattu solmia tapauskohtaisia yhteistyösopimuksia, vaan tokkakuntien sisäinen yhteistyö käynnistyy ikään kuin automaationa aina silloin, kun käsillä ovat sellaiset työtehtävät, joita ei voi yksinään tehdä. Samoin tapahtuu myös tokkakuntien välisessä yhteistyössä aina silloin, kun tarvetta ilmenee ja tekijöitä on riittävästi. Tokkakunnat toteuttavat muutoinkin työtehtäviään ja kehittämistään tilanteen mukaisesti ja useimmiten ilman ennalta suunnittelua. Mitään toiminnan suunnittelu- tai arviointipalavereita ei ole tavattu järjestää. Sen sijaan päätöksiä yhteistyöstä on luontevaa tehdä esimerkiksi paliskunnan kokouksissa, jotta eri tokkakunnat ylipäättään tietävät yhteistyön olevan sallittua ja jotta poroisäntä on tilanteen tasalla käytännön poronhoitotöiden suhteen. Päätöksenteko on käytännöllistä ulottaa koskemaan tokkakuntien yhteistyötä yleisesti, ei niinkään yksittäisiä työtilanteita.

Pohdittaviakin asioita tokkakuntien yhdistymiseen liittyy. Sellaisia ovat esimerkiksi poronhoitotyön tekemisen tavat. Mikäli kaksi tai useampi tokkakunta on aikeissa yhdistyä, on mietittävä esimerkiksi sitä, yhdistetäänkö protokat yhdelle alueelle, jolloin poronhoitotyöhön osallistuvat poronhoitajat tulevat työskentelemään yhden protokan pariin eri tokkakuntien alueilta. Vaihtoehtoisesti protokat voidaan koota omille vakiintuneille alueilleen, jolloin poronhoitajat kokoontuvat työskentelemään kulloinkin kootun protokan pariin siirtyen työn valmistuttua työskentelemään seuraavaksi koottavan protokan pariin. Tällaisessa tilanteessa korostuu tilannekohtaisen harkinnan tarve, jolloin on tapauskohtaisesti ratkaistava, mikä työskentelyn tapa on kulloinkin järkevintä ja käytännöllisintä toteuttaa. Juuri tämänkaltaiset tilanteet ovat niitä, joissa korostuu poronhoitajien kokemusperäinen osaaminen, mikä parhaimmillaan tuottaa vaistonvaraisen ratkaisun toimia juuri oikealla tavalla kussakin tilanteessa. Työn ollessa poronhoitotöitä tukevaa työtä, kuten vaikkapa poroaitojen korjaustyöt, on tokkakuntien poronhoitajien suhteellisen helppo tehdä yhdessä työtä, sillä tällöin riittää, että he itse siirtyvät töiden pariin. Porojen kuljettamiselle ei tällöin ole tarvetta.

Yhteistä pohdintaa ja toteutuksen suunnittelua on luontevaa toteuttaa arkisten poronhoitotöiden lomassa kokemuksia ja mielipiteitä vaihtaen. Tokkakuntien on hyödyllistä kuulla myös muiden paliskuntien kokemuksia tokkakuntien yhdistämisestä. Tokkakuntien yhdistämistä voidaan suunnitella myös työpajoja järjestämällä, kunhan tavoitteet asetetaan niin selkeiksi, että ne motivoivat poronhoitajia osallistumaan työpajatoimintaan ja näkemään toiminnan hyödyt. Paliskunnan sisäisten tokkakuntien yhdistämistä koskevia päätöksiä voidaan linjata paliskunnan kevät- ja syyskokouksissa.

Poronhoitajilta edellytetään myönteisen suhtautumisen lisäksi myös motivaatiota lähteä toteuttamaan tokkakuntien yhdistämistä. Motivaatio puolestaan edellyttää sitä, että tokkakuntien yhdistämisessä voidaan nähdä hyötyjä niin poronhoitajille, poroille kuin laidunmaillekin. Yhdistäminen ei saa näyttäytyä liian vaikeana esimerkiksi tokkakuntien työskentelykäytäntöjen suurten eroavuuksien seurauksena. Mahdollisimman samanlaiset työskentelykäytännöt on helpompi yhdistää, sillä niiden osalta ei ole odotettavissa ainakaan suuria erimielisyyksiä. Toisaalta myös erilaiset työskentelykäytännöt ovat yhdistettävissä, jos tokkakuntien jäsenillä on yhdistämiseen aito halu sekä näkemys yhteisen edun tavoittelemisesta. Yhteinen tavoite ja osapuolten yhdessä näkemät hyödyt ovat omiaan auttamaan näkemyserojen käsittelemisessä.

Koska yhteistyötä tekemässä ovat ihmiset, poronhoitajat, korostuvat yhdessä työskentelyssä myös inhimilliset piirteet. Tällöin saattaa syntyä erimielisyyksiä, jotka voivat liittyä työskentelytapoihin, muihin poronhoitoon liittyviin asioihin, ja tilanteiden kärjistyessä jopa poronhoitajien yksityiselämään liittyviin asioihin. Riitaisuutta voi aiheutua myös työn kuormittavuudesta ja töiden epätasaisesta jakautumisesta. Erimielisyydet on pyrittävä ratkaisemaan jollain tavalla, jotta poronhoitajan kehittämistä koskeva yhteinen tahtotila ei kohtuuttomasti kärsisi.

Yhteistyölle asetettujen tavoitteiden toteutumista on luonnollisesti hyödyllistä arvioida, jotta tarvittaessa niitä voidaan täsmentää tai muuttaa. Itse yhteistyön sujumista on hyödyllistä käydä säännöllisesti läpi tokkakuntien kanssa, jotta mahdollisiin epäkohtiin voidaan pyrkiä vaikuttamaan mahdollisimman oikea-aikaisesti. (Melamies & Takkula 2019, 6, 12–13; Melamies 2021, 2.)

Seuraavassa on **suositus tokkakuntien yhteistyön malliksi** Oraniemen paliskunnalle:

- 1) Järjestetään työpaja, jonka tulokset kirjataan muistiin raportointia varten. Työpajassa selvitetään:
 - a. mikä on poronhoitajien kanta tokkakuntien yhteistyöhön
 - b. millaisin toimintatavoin tokkakuntien yhteistyötä lähdettäisiin käytännössä toteuttamaan (keskustelut, käytännön poronhoitotyöt, ristiriitojen ratkaiseminen)
 - c. mitkä ovat tokkakuntien yhteistyön arvioidut hyödyt ja haitat
- 2) Poronhoitajien kannan ollessa myönteinen tokkakuntien yhteistyölle, tehdään tokkakuntien yhteistyötä koskeva päätös paliskunnan kokouksessa
- 3) Tokkakuntien yhteistyötä koskevan päätöksen huolellinen informointi perusteluineen poronhoitajien yhteisölle
- 4) Tokkakuntien yhteistyön toteuttaminen tapauskohtaisesti sovituin toimintatavoin
- 5) Tokkakuntien yhteistyöhön liittyvien kokemusten ja palautteiden muistiin kirjaaminen jatkuvana toimintana myöhempää arviointia varten
- 6) Tokkakuntien yhteistyötä ja sen vaikutuksia koskeva arviointi viiden vuoden kuluttua yhteistyön aloittamisesta työpajassa, jonka tulokset kirjataan muistiin raportointia varten:
 - a. onko yhteistyö vastannut alkuperäisiä odotuksia
 - b. tokkakuntien yhteistyön havaitut hyödyt ja haitat
 - c. onko edellytyksiä tokkakuntien yhteistyön jatkamiselle
- 7) Tokkakuntien yhteistyön jatkuva seuranta sekä arviointi toiminnan kehittämiseksi.

7 POHDINTA

Poronhoito on kokenut viime vuosikymmeninä merkittäviä muutoksia, jotka liittyvät muun muassa poronhoitajien määrän vähenemiseen ja digitalisaation lisääntymiseen. Nämä tekijät ovat tuoneet haasteita perinteiselle poronhoidolle. On tärkeää löytää tasapaino perinteisten menetelmien ja modernin tekniikan välillä, jotta poronhoidon perinteet voivat säilyä tulevaisuudessa. Näyttää siltä, että edellä mainitut poronhoidon muutokset ovat vaikuttaneet yhteisön sisäiseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen vähentävästi samalla kun yksittäisten poronhoitajien työmäärä on kasvanut. On tärkeää pitää huolta siitä, että poronhoitajat voivat edelleen tuntea yhteenkuuluvuutta yhteisössään ja että työkuorma pysyy hallittavissa. (Melamies 2021, 2–3.)

Tokkakuntien tekemää käytännön poronhoitotyötä leimaa joskus kiireellisyys. Esimerkiksi porot on kuljetettava nopeasti pois alueilta, joissa ne voivat aiheuttaa haittaa kansalaisten kotien pihoille tai viljelysmaille. Myös vasanmerkitystyöt voivat vaatia nopeaa työn aloittamista, jotta tokkakunnat saisivat hyödynnettyä vaatimien ja vasojen tokkiin itsestään kokoontumisen. Samaten syksyiset poronhoitotyöt edellyttävät nopeita aloitustoimia, jotta porojen luontainen tokkiin kokoontuminen saataisiin hyödynnettyä. Kiireellisissä tilanteissa olisi hyvä kyetä toimimaan joustavasti sekä oman tokkakunnan kesken että myös silloin, kun tilanne vaatii apu-voimaa toisesta tokkakunnasta. (Melamies 2021, 2.)

Työskentelyä poronhoitotehtävissä voitaisiin kehittää monin tavoin. Vaikka yhteistyötä tokkakuntien kesken tehdään jo satunnaisesti, sitä voitaisiin edelleen lisätä niin, että tokkakuntien yhteistyöstä tulisi vakiintunut työkäytäntö. Sisäisen yhteistyön kehittäminen niin Oraniemen paliskunnassa kuin todennäköisesti muissakin paliskunnissa on olennainen edellytys sille, että poronhoito ylipäätään voi jatkua ammattina. Vallitsevan ajankuvan huomioiminen, mukaan lukien digitalisaatio ja nykypäivän haasteet, voi muodostua tärkeäksi seikaksi esimerkiksi silloin, kun nuoremmat poronhoitajat pohtivat omaa ammatinvalintaansa ja sen kannattavuutta tulevaisuudessa. Oleellinen osa sisäistä kehittämistä on digitalisaation omaksumisen lisäksi myös huomioida hiljainen tieto, jota on saatavilla vanhemmilta poronhoitajilta vahvan osaamisen, tilannekohtaisen ratkaisukyvyyn ja kokemusperäisen vaistonvaraisuuden muodossa. (Oinas 2018, 37.)

Sijaisapujärjestely voisi soveltua myös poronhoitajien resurssipulan tilanteissa siten, että sijaisapua tarvitseva hankkisi itse sijaisen käytännön poronhoitotyöhön tietäessään, ettei itse pääse työtä tekemään tarvittavana ajankohtana. Sijaisapujärjestelyn hyviin puoliin lukeutuu ainakin se, että poronhoitaja voisi saada järjestelyn avulla työntekijän, jos hän ei avuntarpeessaan voi turvautua esimerkiksi perheenjäsenensä apuun. Sijaisapujärjestelyä koskeva asia ansaitsisi ainakin yleistä keskustelua ja tutkimusta sen selvittämiseksi, olisiko sijaisapujärjestely toteutettavissa myös poronhoitotyöhön muiltakin osin kuin sairauden tai tapaturman kohdatessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.)

Epätasa-arvoisuuttakin poronhoitajien sijaisapujärjestelmässä on nähty. Poronhoitaja on lain poronhoitajien sijaisavusta 4.1 §:n mukaan oikeutettu saamaan sijaisapua vain sairauden aikana tai tapaturmien sattuessa, mutta ei esimerkiksi vanhempainvapaan tai varusmiespalveluksen aikana. Tämä on omiaan heikentämään sukupuolten välistä tasa-arvoa asettamalla huonompaan asemaan vanhempainvapaalla olevan poronhoitajan – useimmiten naisen – sekä asevelvollisuuttaan suorittavan nuoren miehen tai naisen. Tasa-arvo kärsii myös siten, että poronhoitajille oikeutettu sijaisaputuntimäärä on pienempi kuin maatalousyrittäjille mahdollistettu määrä. Epäkohta koskee laajemmassa kuvassa edellä sanotun seurauksena myös alkuperäiskansana saamelaiden harjoittamaa perinteistä elinkeinoa. (Kari & Suomela 2021; Saamelaiskäräjät 2023.) Tasa-arvoon on kiinnitetty huomiota myös erityisesti naisten roolin näkökulmasta (Rasmus ym. 2022, 1–4).

7.1 Tulosten tarkastelu

Yhteisöllisyys niin yhteistyön edellytyksenä kuin yhteistyön tekemisen tapana korostuu vahvasti. Yhteisöllisyys mahdollistaa tokkakuntien välisen yhteistyön, mistä hyötyvät kaikki tokkakunnat esimerkiksi työn tehokkuuden parantumisen ja lisääntyneiden resurssien muodossa. (Oinas 2023.)

Yhteisöllisyys vahvistaa sitoutuneisuutta poronhoitotyöhön sekä tahtotilaa tavoitella koko poronhoitoyhteisön yhteistä etua. Sitoutuneisuus ja tahtotila kytkeytyvät osaltaan poronhoitajan elinkeinon taloudelliseen toimeentuloon, jonka poronhoitajat eivät halua vaarantuvan. (Åhman ym. 2024, 58.)

Moderni tekniikka ja digitalisaatio ovat tulleet kiistatta osaksi tämän päivän poronhoitoa. Niiden ei tarvitse kilpailla keskenään, vaan ne voivat kumpikin jatkaa kehitystään toinen toistaan hyödyntäen.

Yhteistyön tekeminen hyödyttää tokkakuntia monin tavoin. Sen avulla on mahdollista hyödyntää yhteistyöhön osallistuvien poronhoitajien erilaista osaamista siten, että syntyy suurempi yhteinen osaaminen verrattuna irrallisista palasista muodostuvaan osaamiseen. Parempi osaaminen luo edellytykset turvallisemmalle työskentelylle, jonka myötä virheelliset ratkaisut ja inhimilliset erehdykset vähenevät. (Oinas 2023, 68–72.)

Tokkakuntien yhteistyötä ei tarvitse toteuttaa liian muodollisin tavoin, vaan paremmin toteuttamiseen soveltuu vähemmän muodollinen tapa, jollainen on kuvattu tokkakuntien yhteistyön mallissa alaluvussa 6.4.

7.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli integratiivisen kirjallisuuskatsauksen menetelmällä kuvata keinoja paliskunnan tokkakuntien yhteistyön kehittämiseen, jotta voidaan reagoida poronhoitajien resurssipulan aiheuttamiin haasteisiin. Tutkimuksen tavoitteena oli luoda malli tokkakuntien yhteistyölle Oraniemen paliskunnassa. Tutkimuksen kohde ja tarkoitus pyrittiin rajamaan tarkasti, jotta tavoitettiin riittävä luotettavuus. Sisäisen johdonmukaisuuden vuoksi tutkimusta arvioitiin kokonaisuutena. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163–166.)

Tutkimuksen metodiksi valikoitui lopulta integratiivinen kirjallisuuskatsaus, jonka avulla on mahdollista löytää tutkimusaineistoon vertaisarvioituja tutkimuksia ja tutkimusta tukevaan käyttöön myös muuta kirjallista materiaalia. Tämän metodin arvioitiin olevan toimivin uuden tiedon löytämiseksi ja tutkimuskysymykseen vastaamiseksi. Integratiiviseen kirjallisuuskatsaukseen on mahdollista sisällyttää sekä laadullisia että määrällisiä tutkimuksia. (Vilka 2023, 25–27.) Kaikkinensa kirjallisuuskatsauksen tekemiseen meni aikaa noin kymmenen kuukautta. Katsaus ei edennyt suoraviivaisena prosessina alusta loppuun, vaan siinä palattiin välillä edellisiin vaiheisiin kysymysten, aineistovalintojen ja tulosten tarkentamiseksi.

Strategian suunnittelussa tietokantahakujen tekemiseksi auttoi kirjaston informaattikko. Tutkimusaineistoksi valikoituneiden artikkeleiden lisäksi tutkimuksessa hyödynnettiin myös manuaalisia hakuja tavoitteena saada tutkimukseen mukaan mahdollisimman monipuolisia ja sisällöltään sopivia lähteitä. Metodilähteet valittiin myös asianmukaisuuden ja sisällöllisen sopivuuden perusteella. Tutkimustyössä käytettiin JBI:n arviointikriteeristöä (JBI: Arviointikriteerit laadulliselle tutkimukselle ja

JBI: Arviointikriteerit asiantuntijoiden näkemykselle ja narratiiviselle tekstille). Arviointikriteerit lisäsivät osaltaan tämän opinnäytetyön luotettavuutta. Tutkimuskysymykset tarkentuivat tutkimustyön edetessä lopulliseen muotoonsa sekä opinnäytetyön laatijan oman harkinnan perusteella että ohjaajan palautteen perusteella. Tutkimustyön luotettavuus rakentuu osaltaan selkeiden tutkimuskysymysten varaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163–165). Tutkimusaineistoon kohdistuneet mukaanotto- ja ulosottokriteerit muotoiltiin tutkimuksen tavoitteeseen nähden asianmukaisiksi.

Aineiston hakuprosessi kuvattiin selkeästi, jotta tutkimustyö olisi objektiivisesti arvioiden mahdollisimman luotettavaa ja läpinäkyvää. Hakuja tehtiin useaan otteeseen tavoitteena saada tutkimuksen tarkoituksen kannalta mahdollisimman asianmukainen ja riittävä tietolähdemateriaali. Tutkimukseen valikoituneille tietolähteille tehtiin laadunarviointi, ja hakuprosessin vaiheet kirjattiin muistiin raportointia varten.

Opinnäytetyön tekijä toteutti tutkimuksensa yksinään, mutta arvokkaana apuna tutkimuksen toteuttamisessa oli opinnäytetyön ohjaajan tarjoama ohjaus ja palautteet. Ne ohjasivat tutkimustyötä oikeille raiteille, kun tutkimuksen toteutuksessa oli välillä haasteita erityisesti työn rakenteen osalta. Myös tutkimusmetodin valinta tarkentui ohjaajan palautteen perusteella. Tutkimustyön tavoitteena oli sisältöanalyysin (Vilka 2023, 87) pohjalta muodostaa malli tokkakuntien yhteistyölle. Tavoitteen täyttymiseksi tutkimusaineistoa käytiin läpi useaan otteeseen, jotta tekijälle muodostui tutkimuskohteen ja analysoitavien tutkimusten hyvä tuntemus ja mahdollisuus objektiivisten johtopäätösten tekemiseen.

Kirjallisuuskatsausta toteutettaessa tulee pyrkiä objektiivisuuteen. Sitä voi kuitenkin horjuttaa tutkimustyön tekijän subjektiivisuus, mikä voi johtaa esimerkiksi erilaisiin lopputuloksiin ja johtopäätöksiin kuin mihin joku toinen tutkija olisi päätenyt saman tutkimusaineiston valossa. Toisinaan johtopäätösten tekemistä voi ohjata jopa tutkijan omien intressien vaikutus. Objektiivisuus lisää osaltaan tutkimuksen luotettavuutta ja toistettavuutta. (Vilka 2023, 100-105.)

7.3 Eettisyyden arviointi

Eettisyys kirjallisuuskatsauksissa liittyy tieteellisissä tutkimuksissa noudatettaviin hyvän tieteellisen käytännön periaatteisiin, joita ovat muun ohessa rehellisyys, tarkkuus ja huolellisuus (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11). Tutkijan tulee tällöin noudattaa yhteisiä pelisääntöjä täyttääkseen tutkimustyön eettiset vaatimukset (Vilka 2023, 99–100).

Erityisesti rehellisyys ja vilpittömyys toisten tutkijoiden työtä kohtaan saavat merkitystä. Analysoidessaan toisten tutkijoiden työtä on tutkijan suhtauduttava arvioitaviin tutkimuksiin kunnioittavasti ja rakentavasti, kriittisestikin tarvittaessa. Mustamaalaus ja arvostelu eivät kuulu hyvään tieteelliseen käytäntöön. Toisten tutkijoiden tuottama tieto on tuotava esille asiallisesti ja kunnioittavasti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11–15.)

Lähdekirjallisuuden plagiointi, tutkimusaineiston vääristely, taikka tekaistuja havaintoja, aineistoja tai tutkimustuloksia koskeva sepittäminen ei ole sallittua hyvässä tieteellisessä käytännössä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 16–17). Tutkimuksen tulokset tulee esittää asianmukaisesti ja puolueettomasti, eikä toisten tutkijoiden esittämien tulkintojen ja näkemysten suosiminen ole sopivaa (Vilka 2023, 99).

Eettisyys edellyttää, että koko tutkimusprosessin ajan on muistettava laadunarvioinnin, tutkimustyön läpinäkyvyyden, luotettavuuden sekä uuden tiedon ja olemassa olevan tiedon hyödynnettävyyden merkitys. Myös kirjallisuuskatsauksen tekemiseen liittyvät haasteet on asianmukaista tuoda esille. (Vilka 2023, 99–100.)

7.4 Johtopäätökset

Keskeisenä johtopäätöksenä tämän opinnäytetyön laatimisessa nousi esille yhteisöllisyyden voimakas merkitys poronhoidolle. Keskeisiä tekijöitä yhteisöllisyydessä ovat tokkakuntien välinen yhteistyö, osaamisen jakaminen sekä yhteinen näkemys yhteisen edun saavuttamiseksi.

Toisena johtopäätöksenä tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä nousi esiin poronhoidon kehittämiskelpoisuus. Kehittämiskeinoja ovat esimerkiksi työpajatoiminta, tokkakuntien toisilleen tarjoama apu, paliskuntien toisilleen tarjoama apu, osuuskuntatyypinen toiminta täydentämään paliskunnan toimintaa sekä poronhoitajien oma-aloitteisuuden parantaminen.

Paliskunnan sisäistä yhteisöllisyyttä ja tokkakuntien yhteistyötä voidaan edelleen parantaa suhtautumalla myönteisesti poronhoitoon, puhumalla siitä myönteisesti ja kannustamalla henkilöitä tutustumaan ja osallistumaan tapahtumiin.

Aiemmin kerrottu huomioiden tokkakuntien yhdistämisestä Oraniemen paliskunnassa löytyy siis monia hyötyjä. Yhdistämistä koskevasta asiasta kannattaa paliskunnassa käydä keskustelua työpajatoiminnan lisäksi myös vapaamuotoisesti poronhoitajien kesken heidän tahtotilansa selvittämiseksi, ja tarvittaessa keskustelua voidaan jatkaa paliskunnan yleisissä kokouksissa poroisännän johdolla. Näin voitaisiin ikään kuin mitata tokkakuntien yhdistämiseen liittyviä mielipiteitä. Samalla voitaisiin tuoda esille erilaisia työn tekemisen tapoja, joita toisaalta voitaisiin pohtia myös työpaikoissa.

7.5 Jatkokehitys

Mikäli tokkakuntien yhdistäminen Oraniemen paliskunnassa toteutuu, siihen liittyviä mielipiteitä ja kokemuksia voitaisiin viiden vuoden kuluttua kartoittaa jälleen keskusteluin esimerkiksi työpajassa. Tällä tavoin saataisiin vertailupohjaa ja vaikutusten arviointia verrattuna siihen tilanteeseen, joka vallitsi ennen tokkakuntien yhdistämistä. Tokkakuntien yhdistämistä edeltävän tilanteen ja tokkakunnan yhdistämisen jälkeisen tilanteen vertailu ansaitsisi myös oman tutkimuksensa, sillä tietoa muutaman vuoden aikavälillä karttuu varmasti runsaasti.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto 2024a. Luettavissa: <https://avi.fi/asioi/henkiloasiakas/valvonta-ja-kantelut/elaimet/poroasiat> . Luettu: 6.8.2024.

Aluehallintovirasto 2024b. Luettavissa: <https://avi.fi/tietoa-meista/toimintamme/valvomme> . Luettu: 10.8.2024.

Anttonen, M., Paalatie, H., Kangasoja, J. & Luoma, E. 2023. Tuulivoimahankkeiden suunnittelu ja operointi poronhoitoalueella. Tuulivoima-alan ja poronhoidon näkemys hyvistä käytännöistä. Akordi Oy:n julkaisuja / tammikuu 2023. Luettavissa: https://akordi.fi/wp-content/uploads/Paliskunnat-ja-tuulivoimatoimijat_toimintamalli_12012023_FINAL.pdf . Luettu: 20.8.2024.

Harisalo, R. & Miettinen, E. 2010. Luottamus – pääomien pääoma. Tampere University Press. Luettavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100946/Harisalo_Miettinen_Luottamus_pääomien_paaoma.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Luettu: 19.10.2024.

Hyry-Honka, O. 2020. Yhdessä eloa. Paliskunnan kehittäminen verkosto-organisaationa -hanke. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 2/2020. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/333548/B%20%202020%20Majuri%20Melamies%20Takkula.pdf?sequence=2&isAllowed=y> . Luettu: 23.9.2024.

Jamali, D. 2007. A study of customer satisfaction in the context of a public private partnership. International Journal of quality & Reliability Management 24(4), 370-385. Luettavissa: https://www.researchgate.net/publication/241750270_A_study_of_customer_satisfaction_in_the_context_of_a_public_private_partnership . Luettu: 20.8.2024.

Javatpoint 2024. Public Private Partnership. Luettavissa: <https://www.javatpoint.com/ppp-full-form>. Luettu: 20.8.2024.

JB1, Critical appraisal tools. Luettavissa: <https://jbi.global/criticalappraisal-tools> . Luettu: 2.7.2024.

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2024. Yleiset sopimusehdot hankintasopimuksissa. Luettavissa: <https://www.hankinnat.fi/paatos-ja-muutoksenhaku/hankintapaatos/yleiset-sopimusehdot> . Luettu: 20.8.2024.

Junnonen, J. & Tieva, A. 2009. Proactive contracting in Finnish ppp projects. International Journal of Strategic Property Management 13(3), 219-228. Luettavissa: <https://www.researchgate.net/journal/International-Journal-of-Strategic-Property-Management-1648-9179?tp=eyJib250ZXh0Ijp7IzpcnN0UGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIj9> . Luettu: 30.8.2024.

Kari, E. & Suomela, I. 2021. Toimenpideoite poronhoitajien oikeuksista yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen elinkeinon harjoittamiseen ja reiluihin sijaistamiskäytäntöihin. Debaattimedia. Luettavissa: <https://www.debaatti.uutisparkki.com/vihreiden-emma-karin-ja-iiris-suomelan-toimenpideoite-poronhoitajien-syrjinnan-lopettamiseksi/>. Luettu: 12.8.2024.

Kortesalmi, J. 2007. Poronhoidon synty ja kehitys Suomessa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kuittinen, M. & Kejonen, M. 2009. Yhteisöllisyyden paradoksit: tiimit ja henkilöstöryhmät yhteistä merkitystä rakentamassa. Teoksessa: Filander, K. & Vanhalakka-Ruoho, M. 2009. Yhteisöllisyys liikkeessä. S. 245-270. Kansavalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.

Laine, V. & Junnonen, J. 2006. Julkisen elinkaarihankkeen hankintaprosessi. Helsinki: Rakennusteollisuuden Kustannus RTK.

Laki24 2024. Mikä on paliskunta? Luettavissa: <https://laki24.fi/mika-on-paliskunta/> . Luettu: 8.3.2024.

Luoma, E., Hast, S. & Kangasoja, J. 2023. Luonnonvarahallinnan uudet tuulet: tuulivoiman ja poronhoidon välinen yhteistoiminta rakentaa oikeudenmukaisempaa energiasiirtymää. Alue ja ympäristö. Luettavissa: <https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/130496/89952> . Luettu: 20.10.2024

Maa- ja metsätalousministeriö 2023. Porotalouden tulevaisuustyöryhmän loppuraportissa esityksiä poronhoidon elinvoimaisuuden tukemiseksi. Luettavissa: <https://mmm.fi/-/porotalouden-tulevaisuustyoryhman-loppuraportissa-esityksia-poronhoidon-elinvoimaisuuden-tukemiseksi> . Luettu: 9.8.2024.

Maa- ja metsätalousministeriö 2024. Luettavissa: <https://mmm.fi/lisatietoja-poronhoidosta> . Luettu: 5.8.2024.

Majuri, K. 2020. Työelämäyhteistyötä poroelinkeinon kanssa. Paliskunnan kehittäminen verkosto-organisaationa -hanke. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/333548/B%20%202020%20Majuri%20Melamies%20Takkula.pdf?sequence=2&isAllowed=y> . Luettu: 24.9.2024.

Majuri, K., Melamies, I. & Takkula, T. 2020. Poronhoitotyötä kehittämässä. Paliskunnan kehittäminen verkosto-organisaationa -hanke. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/333548/B%20%202020%20Majuri%20Melamies%20Takkula.pdf?sequence=2&isAllowed=y> . Luettu: 14.3.2024.

Manninen, A. & Graeffe, P. 2020. Alueellinen yhteistyömalli yrittäjyysosaamisen tueksi. Laurea-ammattikorkeakoulu. Tutka-hanke. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/333871/Manninen_Graeffe.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Luettu: 28.8.2024.

Manninen, A. & Meristö, T. 2019. Supporting SME Innovation, Growth and New Business development by Regional Entrepreneurship Model. Teoksessa Corpakis, D. & Ketikidis, P. (toim.) Responsible Innovation and Entrepreneurship Proceedings Book. The European Triple Helix Congress 2019 in Thessaloniki. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/261616/Manninen_Meristo.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Luettu: 15.11.2024.

Melamies, I. & Takkula, T. 2019. Hyviä käytäntöjä paliskuntatyöhön. Yhdessä eloa -hanke 2019. Luettavissa: https://paliskunnat.fi/ohjeet_oppaat/Yhdessa_elo_a_hyvia_kaytantoja_poronhoitotyohon_2019.pdf . Luettu 8.3.2024.

Melamies, I. 2020. Kehitettävän työn erityisluonteen huomioiminen hankeprosessissa. Paliskunnan kehittämisen verkosto-organisaationa -hanke. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/333548/B%20%202020%20Majuri%20Melamies%20Takkula.pdf?sequence=2&isAllowed=y> . Luettu: 23.9.2024.

Melamies, I. 2021. Paliskunta – Pohjoisen erityislaatuinen työyhteisö. Luettavissa: <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=361f7591-b222-47f4-895c-d2c545e922bc> . Luettu: 10.8.2024.

Nieminen, M. 2014. Poro – Reindeer. Helsinki: BoD – Books on Demand.

Nieminen, M. & Pietilä, Urho. A. 1999. Peurasta poroksi. Rovaniemi: Paliskuntain Yhdistys.

Oinas, P. 2018. Poroperheiden sosiaalinen ja taloudellinen selviytyminen elinkeinollisessa ja yhteisöllisessä murroksessa. Lapin yliopisto. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 66. Luettavissa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63156/Oinas.Pirjo.pdf?sequence=1&isAllowed=y> . Luettu: 30.8.2024.

Oinas, P. 2023. Yhteisöllisyys poronhoidon muutoksen voimavarana. Maaseutututkimus. Vol 31 Teema. Resilienssiä ja ruokaa maaseuduilta. Luettavissa: <https://journal.fi/maaseutututkimus/article/view/119733/79022> . Luettu: 30.8.2024.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2021. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro.

Osterwalder, A. & Pigneur, Y. 2010. Business Model Generation. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

Pakkanen, A. & Valkonen, J. 2012. Porotalouden hyvinvointi ja tulevaisuuskuva eteläisissä paliskunnissa. Teoksessa: Pohjola, A. & Valkonen, J. 2012. Poronhoitajien hyvinvoinnin uhat ja avun tarpeet. S. 15-66. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. Luettavissa: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61819/Porohoitajien_hyvinvoinnin_uhat_ja_avun_tarpeetpdfA.pdf?sequence=4 . Luettu: 24.9.2024.

Paliskuntain yhdistys 2014. Opas poronhoidon tarkasteluun maankäyttöhankkeissa. Luettavissa: https://paliskunnat.fi/poroyva/PoroYVA_2014_FI_web.pdf . Luettu: 21.2.2024.

Paliskuntain yhdistys 2024a. Luettavissa: <https://paliskunnat.fi/py/organisaatio/paliskuntain-yhdistys/> . Luettu: 6.8.2024.

Paliskuntain yhdistys 2024b. Luettavissa: <https://paliskunnat.fi/poro/poronhoito/paliskunnat/> . Luettu: 5.8.2024.

Paliskuntain yhdistys 2024c. Luettavissa: <https://paliskunnat.fi/py/paliskunnat/paliskuntien-tiedot/oraniemi/> . Luettu: 6.8.2024:

Paliskuntain yhdistys 2024d. Luettavissa: <https://paliskunnat.fi/poro/poronhoito/poronhoidon-haasteet/pedot/> . Luettu: 8.8.2024.

Paliskuntain yhdistys 2024e. Luettavissa: <https://paliskunnat.fi/poro/poronhoito/poronhoidon-haasteet/teollinen-maankaytto/> . Luettu: 8.8.2024.

Paliskuntain yhdistys 2024f. Luettavissa: <https://paliskunnat.fi/poro/poronhoito/poronhoidon-haasteet/talviruokinta/> . Luettu: 8.8.2024.

Paliskuntain yhdistys 2024g. Luettavissa: <https://paliskunnat.fi/poro/poronhoito/poronhoidon-haasteet/haaskakuvaus/> . Luettu: 9.8.2024.

Poronhoitoasetus 883/1990. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19900883> . Luettu: 23.2.2024.

Poronhoitolaki 848/1990. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19900848#L2P15> . Luettu: 23.2.2024.

Porotalouden tulevaisuustyöryhmä 2023. Kohti kannattavaa, kestävä ja kulttuurisesti merkittävää porotaloutta. Luettavissa: <https://mmm.fi/documents/1410837/0/Porotalouden+tulevaisuusty%C3%B6ryhm%C3%A4n+loppuraportti.pdf/73ac1602-642c-9288-299f-d0fa1204b3c3/Porotalouden+tulevaisuusty%C3%B6ryhm%C3%A4n+loppuraportti.pdf?t=1677495283179> . Luettu: 9.8.2024.

Pöyhönen, V. 2021. Organisaatioiden välisen yhteistyön kehittäminen. Case: Keskitetty hankinta ja varasto sekä kunnossapito. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tekniikan ala. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/503276/Opinn%C4%ytety%C3%B6_P%F6yh%C3%A4nen_Ville.pdf;jsessionid=F9A837A6F952371C1F5C6EB29B3B2423?sequence=2 . Luettu: 20.8.2024.

Rasmus, S., Turunen, M., Melamies, I., Väärälä, T. & Komu, T. 2022. Naisen rooli porotaloudessa pysyy ja monipuolistuu. Poromies. 91 (4), 58-60. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/788995/Naisen_rooli_porotaloudessa_pysyy_ja_monipuolistuu.pdf?sequence=1 . Luettu: 20.8.2024.

Saamelaiskäräjät 2024. Poronhoitajien sijaisaputuntien määrän laskeminen vuonna 2024 ristiriidassa Orpon hallitusohjelman kirjauksien kanssa. Luettavissa: <https://samediggi.fi/ajankoh-taista/poronhoitajien-sijaisaputuntien-maaran-laskeminen-vuonna-2024-ristiriidassa-orpon-hallitusohjelman-kirjauksien-kanssa/> . Luettu: 12.8.2024.

Saastamoinen, M. 2009. Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Vanhalakka-Ruoho, M. & Filander, K. (toim.): Yhteisöllisyys liikkeessä. S. 33-66. Kansanvalistusseura: Aikuiskasvatuksen tutkimusseura.

Sandqvist, D. 2013. Jag tror att jag förstår. Luettavissa: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:737911/FULLTEXT01.pdf> . Luettu: 14.3.2024.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus poronhoitajien sijaisavun enimmäismäärästä vuonna 2024. Luettavissa: <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM089:00/2023> . Luettu: 10.8.2024.

Stähle P. & Laento K. 2000. Strateginen kumppanuus – avain uudistumiskykyyn ja ylivoimaan. Helsinki: WSOY.

Thomas, M.G., Bårdsen, B-J. & Naess, M-W. 2018. The narrow gap between norms and cooperative behaviour in a reindeer herding community. Royal Society Open Science. Luettavissa: <https://royalsocietypublishing.org/doi/epdf/10.1098/rsos.171221> . Luettu: 19.10.2024.

Tietosuojavaltuutetun toimisto 2024. Arvioi riskit ja suunnittele toimenpiteet tietosuojan toteuttamiseksi. Luettavissa: <https://tietosuoja.fi/arvioi-riskit> . Luettu: 20.8.2024.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomisto, J. 2008. Sopimustuotannon mahdollisuudet ja rajoitteet poronlihamarkkinoilla. Suomen maataloustieteellisen seuran tiedote nro 23. Luettavissa: <https://journal.fi/smst/article/view/77020/38168> . Luettu: 16.10.2024.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Luettavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf . Luettu: 10.8.2024.

Tutkimusten arviointikriteeristöt (JBI). Hotus Hoitotyön tutkimussäätiö. Luettavissa: <https://hotus.fi/kansainvalinen-yhteistyö/jbi-keskus/tutkimusten-arviointikriteeristot-jbi/> . Luettu: 2.7.2024.

Valtioneuvosto 2019. Esitys suurimmista sallituista poroluvuista vuosille 2020-2030. Kannattava, kestävä ja kulttuurisesti merkittävä porotalous. Luettavissa: https://valtioneuvosto.fi/documents/1410837/16790120/Suurimmat_sallitut+poroluvut+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+loppuraportti+25.11.2019/70562144-ffbb-36c4-223e-c642adee2d76/Suurimmat_sallitut+poroluvut+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+loppuraportti+25.11.2019.pdf . Luettu: 12.8.2024.

Vilkka, H. 2023. Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. Helsinki: Art House.

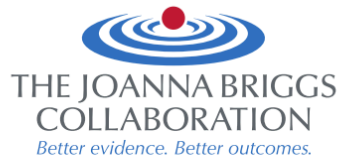
Åhman, B., Hannu, U. & Holand, Ø. 2024. Poronhoidon nykytila ja haasteet Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa. Rangifer Report 22, 2024. Luettavissa: <https://septentrio.uit.no/index.php/rangifer/article/view/7783/8357> . Luettu: 26.10.2024.

LIITTEET

Liite 1 JBI: Arviointikriteerit laadulliselle tutkimukselle

Liite 2 JBI: Arviointikriteerit asiantuntijoiden näkemyksille ja narratiiviselle tekstille

Liite 3: Tutkimusaineistoon valikoituneiden artikkeleiden tarkoitus ja tavoite sekä keskeiset tulokset

29.11.2018

JBI: Arviointikriteerit laadulliselle tutkimukselle

Tätä kriittisen arvioinnin tarkistuslistaa käytetään laadullisten tutkimusten metodologisen laadun arviointiin. Arvioinnin tarkistuslistaan sisältyy yhteensä 10 arviointikriteeriä, joiden yksityiskohtaiset sisällöt on kuvattu alhaalla. Arvioijan on hyvä tutustua myös Joanna Briggs Instituutin julkaisemaan katsauksen tekijöiden [käsikirjaan](#) arviointia tehdessään. Tarkistuslistan alkuperäinen englanninkielinen versio löytyy tästä [linkistä](#). Kunkin kriteerin toteutuminen arvioidaan asteikolla: Kyllä (K), Ei (E), Epäselvä (?), Ei sovellettavissa (NA). (Lockwood ym. 2015.)

Arvioija _____ Päiväys _____

Tekijä(t) _____ Vuosi _____ Nro _____

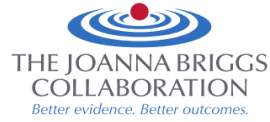
Arviointikriteeri	K	E	?	NA
1. Ovatko tutkimuksen tieteenfilosofiset lähtökohdat ja metodologia keskenään yhteensopivat?	☐	☐	☐	☐
2. Ovatko tutkimuksen metodologia ja tutkimuskysymys tai tavoitteet keskenään yhteensopivat?	☐	☐	☐	☐
3. Ovatko tutkimuksen metodologia ja aineiston keruumenetelmät keskenään yhteensopivat?	☐	☐	☐	☐
4. Ovatko tutkimuksen metodologia, aineiston kuvaus ja analyysi keskenään yhteensopivat?	☐	☐	☐	☐
5. Ovatko tutkimuksen metodologia ja tulosten tulkinta keskenään yhteensopivat?	☐	☐	☐	☐
6. Onko tutkijan kulttuuriset tai teoreettiset lähtökohdat kuvattu?	☐	☐	☐	☐
7. Onko tutkijan vaikutus tutkimukseen ja tutkimuksen vaikutus tutkijaan kuvattu?	☐	☐	☐	☐
8. Onko tutkimukseen osallistujat ja heidän äänensä (alkuperäiset ilmaisut) kuvattu asiaankuuluvasti ja riittävällä tasolla?	☐	☐	☐	☐
9. Onko tutkimus toteutettu noudattaen nykyisiä eettisiä periaatteita, ja onko tutkimuksella eettisen toimikunnan hyväksyntä?	☐	☐	☐	☐
10. Perustuvatko tutkimuksen johtopäätökset aineiston analyysiin ja tulosten tulkintaan?	☐	☐	☐	☐

Kokonaisarviointi: Hyväksy Hylkää Lisätietoja tarvitaan

Kommentteja (mukaan lukien hylkäyksen syy):

The Finnish Centre for Evidence-Based Health Care:
A Joanna Briggs Institute Centre of Excellence.
Suomalaisen käännöksen toteuttanut Hotus JBI:n luvalla.

JBI: ARVIOINTIKRITEERIT ASIAANTUNTIJOIDEN NÄKEMYKSELLE JA NARRATIIVISELLE TEKSTILLE

21.1.2019

JBI: Arviointikriteerit asiantuntijoiden näkemykselle ja narratiiviselle tekstile

Tätä tarkistuslistaa käytetään asiantuntijoiden näkemyksen ja narratiivisen tekstin metodologisen laadun arviointiin. Arvioinnin tarkistuslistaan sisältyy yhteensä 6 arviointikriteeriä joiden yksityiskohtaiset sisällöt on lyhyesti kuvattu alla. Arvioijan on hyvä tutustua myös Joanna Briggs Instituutin julkaisemaan katsauksen tekijöiden [käsikirjaan](#) arviointia tehdessään. Tarkistuslistan alkuperäinen englanninkielinen versio löytyy tästä [linkistä](#). Kunkin kriteerin toteutuminen arvioidaan asteikolla: Kyllä (K), Ei (E), Epäselvä (?), Ei sovellettavissa (NA). (McArthur ym. 2015.)

Arvioija _____ Päiväys _____

Tekijä(t) _____ Vuosi _____ Nro _____

Arviointikriteeri	K	E	?	NA
1. Onko mielipiteen lähde selkeästi tunnistettavissa?	☐	☐	☐	☐
2. Onko mielipiteen lähteellä asema asiantuntijoiden joukossa?	☐	☐	☐	☐
3. Ovatko kohdeyleisön kiinnostuksen kohteet kirjoituksen keskiössä?	☐	☐	☐	☐
4. Onko esitetty näkemys analyttisen prosessin tulos, ja onko esille tuodun mielipiteen taustalla logiikkaa?	☐	☐	☐	☐
5. Viitataan olemassa olevaan kirjallisuuteen/näyttöön?	☐	☐	☐	☐
6. Puolustaa kirjoittaja näkemystään loogisesti suhteessa muuhun kirjallisuuteen tai lähteisiin?	☐	☐	☐	☐

Kokonaisarviointi: Hyväksy Hylkää Lisätietoja tarvitaan

Kommentteja (mukaan lukien syy hylkäykseen):

Lähde: McArthur A, Klugarova J, Yan H, Florescu S. Innovations in the systematic review of text and opinion. Int J Evid Based Healthc. 2015;13(3):188–195.

Tutkimusaineistoon valikoituneiden artikkeleiden tarkoitus ja tavoite sekä keskeiset tulokset

Tekijät, vuosi, nimi & maa	Tarkoitus/tavoite	Keskeiset tulokset
Luoma, E., Hast, S. & Kangasoja, J. 2023. Luonnonvarahallinnan uudet tuulet: tuulivoiman ja poronhoidon välinen yhteistointa rakentaa oikeudenmukaisempaa energiasiirtymää. Suomi	Tarkastellaan niitä olennaisia kysymyksiä ja haasteita, joita kansalliseen tuulivoimatuotannon lisäämiseen poronhoitoalueella liittyy sekä mahdollisuuksia ratkoa näitä haasteita tuulivoima-alan ja poronhoidon välille rakennetussa yhteistoiminnallisessa työskentelyssä.	Kirjallinen toimintamalli: Tuulivoimahankkeiden suunnittelu ja operointi poronhoitoalueella – tuulivoima-alan ja poronhoidon näkemys hyvistä käytännöistä. Järjestetty alueellisia koulutuksia.
Rasmus, S., Turunen, M., Melamies, I., Väärälä, T. & Komu, T. 2022. Naisen rooli porotaloudessa pysyy ja monipuolistuu. Suomi	Tarkastellaan naisen asemaa poroperheessä oman varsinaisen työpaikan ollessa porotalouden ulkopuolella.	”Jokaisen menestyvän miehen takana on nainen, ja todettiin että nainen on siirtymässä enemmän etualalle” Poronhoitotoissa sukupuoleen perustuva töiden jakaminen on vähentynyt. Parhaimmassa tapauksessa tämä antaa jokaiselle poronhoitajalle tilaa löytää se oma sopiva roolinsa omassa tokkukunnassaan.
Matthew Gwynfryn Thomas, Bård-Jørgen Bårdsen & Marius Warg Næss, 2018. The narrow gap between norms and cooperative behaviour in a reindeerherding community. Norja	Yhteistyö kehittyi pääasiallisesti sosiaalisissa verkostoissa ja sitä muokkaavat erilaiset normit, uskomukset ja odotukset toisten tai itsensä käyttäytymisestä.	Vaikka poromiehet yliarvioivat vastavuoroista apua, yhteistyö poronhoitopiireissä on laajaa, mikä viittaa siihen, että havaitut käyttäytymisnormit mahdollistavat yhteistyötä edistävien verkostorakenteiden syntyminen ja ylläpitämisen.
Tuomisto, J. 2008. Sopimustuotannon mahdollisuudet ja rajoitteet poronlihemarkkinoilla. Suomi	Tavoitteena on tunnistaa poronlihatuotannon keskeiset ongelmat sekä pohtia poronlihaketjun vertikaalisen koordinaation merkitystä ja mahdollista laajuutta.	Poronlihan markkinointi hoidetaan paliskunnissa keskitetysti yhteistyönä, jolloin yksittäisen poronhoitajan on vaikea vaikuttaa poronlihan laatuun. Ostajien ostopäätökseen vaikuttaa pääasiallisesti hinta eikä laatu.
Oinas, P. 2018. Poroperheiden sosiaalinen ja taloudellinen selviytyminen elinkeinolisessä ja yhteisöllisessä murroksessa. Suomi	Tavoitteena on selvittää, miten yhteiskunnalliset ja ympäristölliset muutokset heijastuvat poronhoitajien ja heidän perheidensä sosiaaliseen ja taloudelliseen hyvinvointiin ja keskinäiseen yhteisölliseen toimintaan ja miten nämä muutokset vaikuttavat yhteisöllisiin poronhoidon käytäntöihin.	Poroperheiden hiljaiseen tietoon perustuvan ammatillisen tiedon varanto on oleellinen tekijä poronhoidon muovautumisessa omaksi elämäntavakseen sen ylisukupolvisen ulottuvuuden vuoksi. Se vaikuttaa myös siihen, että haasteista huolimatta poronhoito koetaan kannattavaksi ja mielekkääksi työksi.
Oinas, P. 2023. Yhteisöllisyys poronhoidon muutoksen voimavarana. Suomi	Tarkastellaan poronhoidon sopeutumista ympäröivän yhteiskunnan muutoksiin poronhoitoon kiinteästi kytkeytyvän yhteisöllisyyden näkökulmasta.	Poronhoito ja poronhoidon työkäytännöt kiinnittävät poronhoitajat ja heidän perheensä vahvan yhteisöllisen toiminnan, elämäntavan ja kulttuurin varaan. Nämä kiinnittymät rakentavat vahvan perustan myös poronhoidon resilienssille ja kyvylle sopeutua ympäristön muutosvaatimuksiin ja selviytymään niistä.
Majuri, K., Melamies, I. & Takkula, T. 2020. Poronhoitotyötä kehittämässä. Suomi	Yhdessä eloa -hankkeen päätavoitteena oli edistää poronhoitajien työhyvinvointia paliskunnissa tehtävää työtä kehittämällä.	Hankkeen tuloksista julkaistiin poronhoitajille suunnattu ”Yhdessä eloa – Hyviä käytäntöjä paliskuntatyöhön” -opas.